

Chm.
627

28.

Aug. Aristot. ment. Euseb. de Preparatione
 Evangelica: In principio. Tri Octum et Calo.
 Item Josephus in Antiquitate: Libo xij: Calo 2.

BIBLIOTHECA
 REGIA
 MONACENSIS

8140. n309

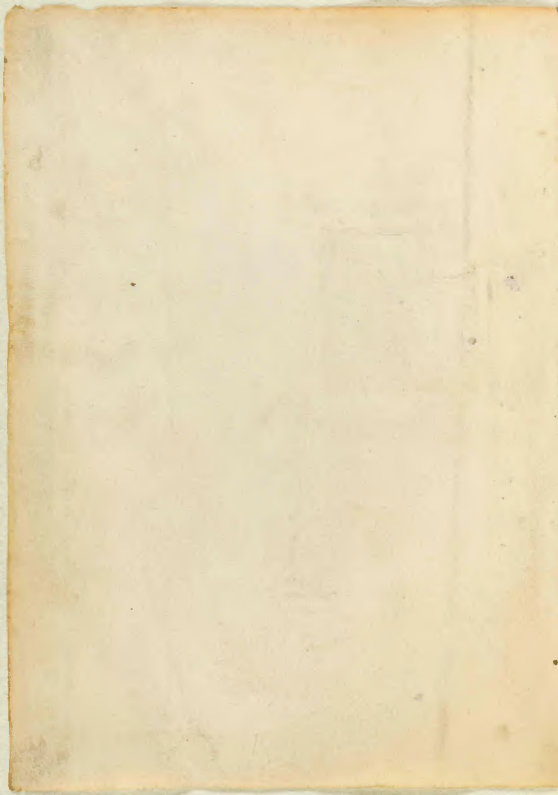
627.

MSC. Lat. 627.

EX ELECTORALI BIBLIOTHECA
SERENISS. VTRIVSQ. BAVARIAE
DUCUM.

MATHIAE PALMIERI IN ARISTEAM DE INTERPRETATIONE LXX INTERPRETVM AD S. D. PAVLVM II. P. MAXIMVM. PRAEFATIO.

VM. ET AN-

tea semper be-
atissime pontifex
intellegerim

S. tuam in per-
quirendis ma-

iorum nostrorum splendidis gestis +
mirifice oblectatam: & nunc quo am-
plior sis eo maiori quoq. ut par est stu-
dio excellentium uirorum magnifica
queq. perquirere: cum alia quidem om-
nia tum ea maxime que uel ad diu-

ni cultus ornatum pertinent: uel ad
sacras patrum nostrorum institutio
nes firmandas illustrandasq; duci ui
deantur: quod profecto studium
non ab re sacro pectore ab incun
te etate tam firmissimo animi in
stituto diuinitus inhesisse omnes
persensimus: sed ueluti in reddendis
populo uiribus iustitiq; seruanda
magnos excellit patres: sic etiam in
emendandis hominum moribus,
ac sacris ad ueram pietatem institu
endis perficiendisq; summorum ui
rorum gesta ceu exemplar sibi ani
mo proponat: quod aut imitetur
egregie aut longe exuperet: rem
plane summo pontifice dignam: &

que hactenus uix paucis diuino ne
 pe munere contigisse fertur uiris
 quidem cum omni uirtute sumis
 tum amplissimis opibus accumula
 tis: ex quorum numero si unum
 aut alterum coram uisendum. S.
 tue adduxero: neminem factum
 meum reprehensurum arbitror:
 Leget igitur. S. tua: si quando ab
 ingentium negociorum quibus as
 siduo obruitur cumulis: parum oti
 surripere ualebit breuem aristote
 uiri quidem clarissimi de. Lxx. in
 terpretibus libellum pridem latinū
 a me factum. In cuius profecto le
 ctione beatissime pater sacras sum
 morum pontificum uestes uasa phi

alaf crateres mensamq auream / tū
ipsius sacerdotis ac templi ornatum
omnem sic cernere putabit : ac si ea
omnia coram ante oculos lustranda
exponerentur. Adduntur preterea /
quod iocundissimum est legenti / cū
sapientissimorum uirorum dicta
responsaq grauissima / tum mira q̄
dam ac prorsus diuina sacrorum ob
seruatio. Accedunt ad h. ec quales q̄n
q̄ maximi & potentissimi regis erga
sacerdotem ipsum cultus honoresq̄
seruentur. Ex quibus rebus facile
colligi poterit : quanta maxima
laude extollenda sit. S. tua : cum
neglectus diu dei cultus ac clerus
ipse improborum insolentia pene

conculcatus tua incredibili industria
 tuo labore & diligentia subleuetur
 exorneturq; ac in ueterem ritum
 ueluti ab exilio reuocatus summa
 omnium gratulatione reducatur.
 Valeat. S. tua serui sui memor. :-

*Artifici ad Philocratem suum
 de septuaginta interpretibus per
 Mathiam palmarium & grecorū
 latinū uersus et hī p̄tati s̄tati*

Hum per magni semper
 feceris Philocrates cuius
 q; rei cognitionem: mi
 roq; discendi amore te
 nearis: rem prestantem & cognitu
 dignam ad te scribere statui: que
 nuper nobis contigit apud Eleazarū

summum iudeorum sacerdotem.
Verum etiam quo harum rerum
facilior tibi foret cognitio: causas
primum ob quas coacti sumus:
inde rem ipsam: quam uerissime
explicare conabor: cum propter
ipsius ^{rei} dignitatem: tum propter ea
quae animo tuo insita est rerum
omnium noscendi cupiditatem.
Inest namque id homini prestantis-
simum: ut ab historicis: uel ab ipsis
rebus aliquid semper discat. Sic
enim rudis adhuc animus, & quasi
infans maxime exornatur: cum
in initio pulcherrima quaeque & re-
rum dignissima complectens: pie-
tatem lege ineffabili rationemque

sequitur. Igitur cum rerum diuina
 rum notitiam magno studio perqui
 reremus: & diuina lex sine interpre
 te cognosci non posset: nos pro eius
 translatione legationem uel ultro
 suscepimus ad hunc talem uirum:
 qui bonitate & gloria & a suis ciuibus
 & aliis omnibus honoratissimus ha
 beatur: quiq; magno decori atq; u
 sui sit: non solum his quibuscum
 una uersatur: sed ceteris etiam cui
 bus quocunq; loco sint. Diuina siq;
 dem lex apud eos membranis cōs
 cripta litteris hebraicis continetur.
 Hanc uero rem nos cupide egimus:
 sumpta a rege proficiscendi occasio
 ne ex iudeorum colonis: que pri

num a patre huius regis qui urbem
& prouinciam obtinuit, deducte sit.
Sed quando in harum rerum menti
onem deuenimus: dignum duxim?
eadem tibi aperire: quo maior inde
esset cognitio. Arburamur te nāq;
uenerando cultui magis intendere:
q̄ hominum: & sic sanctas legum in-
stitutiones inquirere. Quod quidē
desiderium tuum uel maxime pa-
tet: quando ex insula ad nos usque
profectus sis: ea solum gratia ut q̄
quid ubiq; esset quod animum ex-
ornaret coram cognosceres. Et e-
nim primo quę memoratu digna
uisa sunt de iudeorum genere ad
te scripsi: sicuti accepi ab eruditiss

5
simas egypti sacerdotibus uiris qui-
dem prudentissimis: quo eruditionē
hanc tuam si quo modo possem uiua-
rem. Oportet enim acceptas gratias
omnibus quidem referre: sed ma-
xime similibus: uerum multo magis
tibi cui cognita sit uirtus: nec solum
ex genere ipso fratris morem referat:
sed & ad decus quidem & pulchritu-
dinem eodem mecum impetu du-
caris. Nec enim auri gratia aut cu-
iusuis pretiosissimarum rerum ad
inanem gloriam apparatus eos no-
bis fructus afferunt: quales ab eru-
ditionis institutione earumq; re-
consideratione percipimus. Sed ne
longuis prefati nos ad ostentationē

exercere uideamur: iam redeat un-
de discessit oratio. Demetrius phale-
rius quom regie bibliotece preposi-
tus esset. diligenti cura elaborabat:
ut ex uniuerso orbe quoad fieri pos-
set. uolumina comperaret: distri-
butis per oportuna loca hominibus
qui libros & emerent & transcribe-
rent. quo studio demum perfecit:
ut quantum in se erat. adimpleret
regis propositum. Nam presentibus
nobis cum ab eo peteretur. quot li-
brorum milia congregasset: inqt
rex: supra ducenta milia in bibliote-
cam redacta sunt: breuiq. nume-
rum adimplebo: qui ad quingen-
torum milia summam ascēdat. nū

6
tuatur mihi quoque iudeorum leges
transcriptione dignas esse: ut que
in biblioteca tua habeantur: quid
igitur obstat ait: quod te hoc face-
re prohibeat. Nonne omnia tibi
in hunc usum prompta subiecta
sunt. Cum respondisset demetri-
us interpretatione opus esse: quo-
niam ita propriis characteribus secu-
dum eorum linguam iudei uterentur:
quemadmodum & egyptiarum
literarum dispositionem
ad propriam uocem sequantur:
nam longe falluntur: qui syria
lingua illos loqui putant: cum a-
lius sit illorum dicendi modus. &
Intercipiens ea rex: inquit scriptu-

rum sese ad iudeorum pontificem:
ut omnia perficiantur. Hic eodem
tempus adesse ratus sum eos libera-
di: quos ex iudea regis pater tradu-
xerat: quaq; pro te sepe rogauerat
Sofibium tarentinum & Andream
praefectum corporis custodum.
Ille enim una cum Andrea exer-
citum ducentis per caeleam syriam at-
q; phoeniciam omnia sibi subiecit:
nam hos quidem in colomiam:
illos in predam abduxit: cuncta
terrore prosternens: adeo ut ex
iudea hominum centum milia
in aegyptum deduceret: ex quoz
numero armatis electorum tri-
ginta milibus eos in prouincias

custodiam disposuit. Antea quoque
 & multi cum per sis / atque inde alius
 cum sociis qui aduersus ethiopum
 regem cum Psammitico missi sunt
 uenerant : sed non tanta multitu-
 dine affuerunt / quantum solus &
 Ptolemeus lagus deduxit. Nam sic-
 uti diximus : ille uiros quosque etate
 atque robore prestantes eligens arma-
 uit. ceteram uero colluuiem iu-
 niorum / senum & feminarum in
 coloniam constituit : ea mente / ut
 si quando milites sui ob bellorum ne-
 cessitatem insolescerent / his eorum
 iactantiam compesceret. Nos igitur
 qui ad horum hominum libertatem
 modum aliquem quemadmodum

dictum est perquirebamus: sump-
ta tunc oportunitate uerbis hu-
iusmodi ad regem usi sumus; Nō
absurdum est rex: si aliquando ac-
cidat: ut quis ab ipsa re redargu-
atur: nam cum omnibus iudeis
una sit lex: quam nos non solum
transcribere cupimus: sed interpre-
tari: qua ratione ad eos mitemus:
quando in regno tuo detinetur
magna eorum multitudo: Verum
enim diues animus & prestans,
solutis his qui in erumnis habent:
legem petet: presertim quando
deus ipse regnum tuum fortunet:
qui illis eam legem dedit: propter
quam tantopere laboramus. om

niurn enim factorem & creatorem
 deum isti colunt : quem & morta
 les omnes . Sed & nos rex aliter de
 nominantes iouem appellamus :
 quem admodum non insipienter
 maiores nostri significarunt : quo
 nam singula que sunt per eum
 & fiant & uiuant : quem ducto
 rem omnium & dominatorem
 uolunt . Qui & si omnes mortales
 subiectos habeat : tamen splendo
 re animi prefulgens imploran
 tium uota minime fallit . Sic &
 nos animo deum precari debem?
 ut mentem nostram erga omniu
 libertatem recte instituat . Nam
 cum figmentum dei genus homi

num sit & mutetur rursus atq; uer-
tatur ab eo : propter hoc sepius mul-
tisq; modis precamur dominatorem
cordium ea perficere : que implora-
mus. Hoc equidem sermone ma-
gnam spem conceperã rei parandæ:
cum presertim recta precantibus
diuinum quoq; numen adsit. que
enim ad iustitiam atq; bonorũ ope-
rum rationẽ tendunt : si ea homi-
nes sancte agere enituntur : do-
minator omnium deus illorum acti-
ones affectusq; dirigit. Rex tunc
paululum se inclinans uultu ex-
hilarato quot inquit milia esse ar-
bitraris. Andreas qui aderat bre-
uĩ respondit supra centum milia.

Tunc

9
Tunc rex parum est inquit: quod nos
orat Aristear. Sosibiul autem & ad
stantium quidam dignum est auint
tua magnanimitate rex: si horum
libertatem pro gratiarum munere
maximo deo offeras. Nam cum ma
xime honoratus es a dominatore
omnium & sublatul super maiores
tuos: decens quoq. est ut maiores
tu gratias referas. Hic rex conuiuio
in letitiam effusus conquiri omnes
precepit: ac singulorum corpora
dragmis uiginti redimi: proponiq.
super his edicta celeri hac in re prop
titudine usus. Deus enim desideria
nostra perficiebat: impellebatq. il
lum non solum eos libertati redde

qui ab exercitu patris transducti fuerant: sed omnes qui & prius & postea quocunq; modo in regnum peruenissent. Precium autem redemptorum hominum supra quadringenta tale ascendit. Edicti uero exemplum ad te transcribere haud absurdum duxi: quo clarius appareat & rei magnitudo & regis facilitas. Deus enim illum in multorum salutē impulit:.

Edictum liberationis iudeorum:.

OMnes qui cum patre meo per syriam atq; phoeniciam militantē iudeam terram intrauerunt: abduxeruntq; iudeorum corpora: que in urbibus in agro aliisq; operibus relegauerunt: ea omnia solue

re iubemus & libera esse: Præterea &
 iudeos omnes qui uel prius uel postea
 quocumq; modo abducti sunt: liberta
 ti restituere: pro quibus statim in cor
 pus quodq; dragmas uiginti accipiat:
 quas milites quidem in cibariorum
 distributione: ceteri ex regia mensa
 sument. Arbitramur namq; præter
 patris mei consilia præterq; equum
 & rectum hos captiuos deductos uae
 statamq; regionem atq; hominum
 huiusmodi in ægyptum translatione
 militum temeritate factam esse pu
 tamus. Satis enim commodi sibi fu
 erat ex loci militibus: quando prou
 cia omnis dicto parent^{ret}. Cum igitur
 iusta uniuersis hominibus reddere

intendamus: atq; his maxime quibus
per iniuriam dominatur: perseruata
tes singula que ad rectum iustumq;
ducunt: ac pietatem ante omnia
proponentes: quicumq; iudaicorum
corporum ubiq; uel in colonis uel
quocunq; modo in regnum deducta
caput seruiant: libera esse censemus.
Adhæc: ne quis damno afficiatur:
iubemus: ut omnes tribus diebus
ex quo hoc edictum fixum fuerit:
ex templo libellos porrigant: qui-
bus certo contineatur: quot quisq;
capita libertati tradiderit. Hoc e-
nim sic perfici & nobis & regno no-
stro conducere arbitramur. Eoz
uero qui nō paruerint: bona pu-

blificentur. quos quis deferre uolue-
 rit. cuiuscunq. sententiam aperiat.
 imperamus. Perfecto edicto cum
 id regi traderetur. ut cognosceret
 an ita ex uoluntate sua conscriptum
 esset. & cetera omnia adessent. pre-
 ter hoc tantum. & quiq. antea &
 quiq. postea in regnum peruenis-
 sent: rex id ipsum ob magnificen-
 tiam adiecit: moxq. accumulata
 pecuniam depromi. ac ministris
 numulariisq. suis distribui iubet.
 Diebus uero septem perfecta est hu-
 iusmodi distributio: per solutaq.
 sunt supra sexcentorum sexagin-
 ta milia talentorum. Nam ingens
 puerorum multitudo cum ipsi

matribus libertati reddita est: & in
cuiusq; capita pro regis iussu dragme
uiginti appense. Hec enim summa
cum uoluptate perfici mandarat.
Post hec imperat rex demetrio:
ut summam hebraicorum uolu-
minum sibi libello prebeat. Mos
nanq; regibus his cuncta edictis
proferre: ita ut nec minimum
quidem sine rescripto agatur pp-
ter magnificentiam & certarum
rerum fidem. Quapropter q̄ res
ipsas uel oculis cernere possis: roga-
tionis & epistolarum exempla tra-
duxi: licet enim ipsis in tabulis
cerni liberatorum multitudine
quoue q̄ habitu & arte differt:~

Exemplum rogationis Demetrii ad
regem. Demetrii rogatio :

Cum instituisses rex ut uolu-
mina undiq; perquireret;
que ad implendam bibliothecā tuā
decentemq; ornatum facerent: id
equidem omni diligentia cuncta
perscrutans tibi significo: iudeorū
legis libros & paucos quosdam ad-
huc deesse. Illa quidem hebraicis
litteris & lingua conscripta est: &
propter hoc haecenus suis tantum
cognita ad regias manus adhuc t-
minime peruenit. sed digna est:
ut ipsa quoq; inter tuos libros ha-
beatur: cum propter sapientiam
que in illa continetur: tu propter

ciui sublimitatem ut pote diuinā
cuius rei gratia & apud poetas &
historicos horum uoluminū fre-
quens est mentio : quoniam per
utilis sit & ad regendos mores &
res publicas instituendas : ob homi-
num prestantiam qui illic descri-
buntur & rerum uenerationem :
quemadmodum hecatenus abde-
rites inquit . Igitur si tibi uideret
rex : scribas hierosolimam ad
pontificem : ut mittat ad te ex
omni tribu sex uiros quidem opti-
mis moribus institutos & etate
uenerandos ac ipsius legis medi-
tatione doctissimos : ut multis
omni acumine interpretantibus

consonum quoddam eligentes re
tantopere tuaq. electione digna
conficiamus. Perpetuo uale: :-

Finis rogationis :-

HAc rogatione accepta rex
litteras ad Eleazarum de
his rebus decernit: quibus signifi
cabatur captiuorum liberatio. Ad
dit preterea ad sacerdotum dec
crateres phialas mensam atq. li
batina auri pondus talenta quin
quaginta argenti septuaginta:
& preciosorum lapidum ingens
pretium. Precepit adhuc erari
is: ut artificibus cuncta ad opus ili
co prebeant & pecuniam ad sacri
ficia atq. alios usus talentorum centum.

Sed quod huius apparatus quaeque re-
ctius intelligat: regiae epistolae exem-
pla quae huiusmodi uerbis extat affe-
remus:~

*Ptolemaei epistola ad Eleanzarum
fuerunt uideorum sacerdotum*

R. PTO. ELEAZARO.

S. I. S. SAK. P. D. :~

Cum uideorum plurimi no-
stram regionem incoleret:
qui hierosolimis abducti fuerant eo
tempore: quo perse rerum potiebā-
tur: quiq; patrem meum in egyptū
uincti sequuti sunt. ex quibus plures
in militum ordinem adegit: fidos
quosq; in presidis collocans: quo au-
xilio munitus insolescentes egypt

tuos compesceret. Nos post ubi regni
 gubernacula cepimus: benignitate
 erga omnes: tum maxime erga ciues
 tuos affecti eorum supra centū mi-
 lia libertati donauimus: in capita
 queq; digno precio dominis reddi-
 to. Studemus enim ea ratione cōpo-
 nere: si qua armorum impetus a bo-
 no rectoq; deduxit: arbitantes pie-
 id agere: si hoc munus pro gratis re-
 feramus magno deo: qui regnum
 nostrum pace atq; gloria insigni p
 uniuersum orbem concelebrauerit.
 Quapropter alios qui in exercitu ser-
 uiebant: ut contubernales essent
 effecimus: alios qui fide digni ha-
 berentur aule nostre prefecimus.

Sed cum his & uniuersis qui per orbem
sparsi sunt iudei grata edere cupia-
mus: instituiimus legem uestram que
hebraicis litteris continetur in grecam
transferri linguam: ut & ipsa quo-
q; in bibliotheca apud nos cum aliis
regis libris habeatur. Recte igitur
facies & rem nostro studio dignam:
si ex omni tribu sex elegeris senio-
res: qui perquam optime educati sint
& in legis eruditione comprobati:
quique ad interpretandum optimi
sint. Nam quando ad eam inter-
pretandam acutiori meditatione
opus est: ex plurium considerati-
one uerum eliciet. Arbitramur
siquidem tanto opere perfecto / +

magnam inde nos gloriam assecu-
 turos. Mutimus igitur harum rez
 gratia Andream custodum corpo-
 ris nostri principem & Aristeam:
 uiros quidem apud nos honoratos:
 qui munera ad sacrificia aliosq. u-
 sus offerant argenti talenta centū.
 Tu uero si ad nos rescribas: si quid
 est quod desideres: rem gratam no-
 bis & amicitie dignam facies. Sta-
 tim enim perficiemus: que te cu-
 pere intelligemus. Vale: :-

Responsio Elcazari ad regem: :-

Elcazarus pontifex regi Pro-
 lemeo amico splendidissimo
 salutem. Si uales & regina arsinoe
 soror & liberi: bene est & ut uolu-

mus. Ego quoq. ualeo. Littere tue &
magno nos gaudio affecerunt: cū
propter consilium tuum & institu-
tum: tum propter egregiam erga nos
uoluntatem. Quibus acceptis aduoca-
to in contionem populo multa de
benignitate tua erga nos disserui:
ut cognoscerent oblationes & pieta-
tem tuam erga deum nostrum / o-
stendentes aureas phialas uiginti /
quas misisti / & argenteas triginta /
crateres quinq. / & mensam propo-
sitionis / atq. argenti inde talenta
centum in uictimarum apparatu
aliosq. usus / quorum sacra indigēt.
que obtulerunt Andreas prestan-
tium unus apud te & Aristas: uiri

quidem pulchritudine & moribus
 insignes doctrinaq; prestantes tu
 a profecto instructione & iustitia
 rebus omnibus digni: qui nobis de
 siderium tuum quemadmodum
 & litteris tuis continebatur: pluri
 mis explicauerunt. Igitur cuncta
 que tibi cordi sunt: quatiquam
 difficilia perficiemus. quod magnum
 amicitie & amoris argumentum est:
 maximo enim beneficio & incompe
 rabili ciues nostros affecisti. Quare
 ex templo sacrificium laudis pro te
 pro sorore: pro liberis & amicis ob
 tulimus: & omnis multitudo ora
 uit ut bene sit tibi: dirigatq; uolu
 tatem tuam in omnibus: & fortunet

regnum tuum in pace & gloria domi-
nator omnium deus: utq; sacre le-
gis translatio multa tibi tranquilita-
te & commodo eueniat. Peractis
sacris nos ex omnibus (nam aderat
omnes) elegimus uiros bonos &
uenerandos ex omni tribu sex:
quos una cum lege mittimus. Be-
ne itaq; facies rex iustissime: si p-
fecta librorum interpretatione
uiros ad nos dimiseris: ~

*Hi sunt uiri: qui ex cunctis iude-
orum tribubus profecti sunt: ~
do. Ex prima.*

Iosephus. Exechias. Zacharias.
Iohannes. Exechias. Heliseus.

Ex secunda.

Iudas. Simon. Somelus. Adeus. Ma-
thias. Elchemias.

Ex tertia.

Neemias. Iosephus. Theodosius. Ka-
stras. Ornias. Dathis.

Ex quarta.

Ionathias. Auxeus. Heliseus. Ana-
mias. Chabrias.

Ex quinta.

Iafacus. Iacobus. Hicfus. Cabateus.
Simon leuis.

Ex sexta.

Iudas. Iosephus. Simon. Zacharias.
Somelus. Selemias.

Ex septima.

Sabbateus. Iason. Hicfus. Theodor?
Iohannes. Ionathas.

Ex octava

Theodosius . Iason . Hierus . Theodotus .
Iohannes . Ionathas .

Ex nona

Theophilus . Abraans . Arsamus . Iason .
Endermas . Danielus .

Ex decima

Hieremias . Eleazarus . Zacharias . Ga-
neas . Heliseus . Edatheus .

Ex undecima

Ganuel . Iosephus . Iudas . Iothas . Cha-
bel . Desithes .

Ex duodecima

Isaclus . Iohannes . Theodosius . Ar-
samenus . Abietas . Ereclus .

Explicit ornamentum unum quod

Eleazarum in illa summi

Haec quidem ad regiam episto
 lam responsa sunt. Nunc ea
 ornamenta quae apud Eleazarum
 inuenimus: & quae missa ad eum sunt:
 tibi quam breui explicare conabor.
 Vario enim opere singulariq; elegā
 tia perfecta sunt: rege non modo cu
 eta abundantissime prebente: sed
 sic artificum quosq; per se circūuē
 te: ut ne minimus quidem illis pre
 termittendi/uagandiq; locus dare
 tur: Mensa quidem primo enarra
 da est: q̄ singulari studio expolita
 sit. Rex enim in eo opere prestas
 aliquid atq; elegans reddere cupi
 ens: eius mensae quae hierosolymis
 uictimas reciperet: dimensiones or

natusq; exposcit. Eã ubi accepit: maio-
rem ne recipi possit. rogat. quod cū
& sacerdotum quidam & aliorum res-
pondissent. nihil prohibere: inquit
rex. uelle se in quintuplum excellē-
ti uereatur. ne incommoda sacrifi-
cantibus reddatur magnitudo. nam
non quid capiat locus consideran-
dum est: sed multo magis gratam
quandam habitudinem ad ea sacra
que supra p̄paranda sunt. inten-
dendum. Non enim auri inopia. s̄
quando cuncta illis abundarent bre-
uioribus mensuris que adsit. com-
positã arbitrandum esse: sed ratio-
ne quadam cuiusmodi dimensionib;
perfectã apparere ait: quapropter

neq. si longior altior ue fabricetur
 recte se habere putare. Igitur cum
 eta reuoluent, ut est ingenio ad sin
 gula iudicanda bono promptoq. il
 lam summis artificum ingenius ua
 riantē opere expolari iubet: ita ut
 quaecunq. cælata essent ad speciem
 pulchritudinemq. plana uero ad
 mensuram referrent. Eius igitur lati
 tudinem duorum cubitorum: alti
 tudinem uero cubiti unius & semisse
 ra per fecerunt. nō letescunt i folia
 metallo eius aream superlimente
 sed auro purissimo totam solidam
 elaborarunt. Huic mensle in circu
 itu uerat corona palmi unius: ple
 tte inde & reticula sculpturā con

interasili

nexarum inter se reticularum spe-
cie referentes opere in terra sibi ex-
polite sunt in tribus lateribus. Est
enim mensa triangularis: & per sin-
gulas partes eandem ad opus dispo-
sitionem habens: ita ut ad quodq;
te latus uertat eandem faciem fron-
temq; existimet. nam si per adiacē-
tem coronam ad ipsius mensae pla-
nitiam inspexeris: mirae pulchri-
tudinis forma refulget. Exterior
uero tractus propter excellentē
geminorum laterum fulgorem q;
prospectui subueiuntur: oculos p-
stringit. Nam triangularis mēsa
sicut supra diximus: quocunq; mo-
do uertatur: eandem frontem /

eandemq; oportunitatem prebet.
 Preciosorum uero lapidum ornatul
 illi inerat per medias furium cōne
 xiones. Sic enim aliul apud alium
 disponebatur: ut immutabilis opul
 implicationem redderent. sustēta
 banturq; omnes extenuatis ex au
 ro fibulis ob firmitudinem infixi:
 ac iuncture angulis ad constringē
 dum inuicem opul sic concludebā
 tur: ut inspectantes fallerent. In la
 titudine autē circa coronulā in cir
 cuitu ad superiorem aspectum lā
 pides qui quandam ouiculorum
 similitudinem referrent: compo
 nebantur iungebantur & crassio
 res inde unguis sculptura paulu

lum extantes & densa inter se po-
sitione fulgentes: que mensam om-
nem ambiunt. Inferius autem sub
huiusmodi lapidum ouiculatione
coronulam omni fructu contextam
artifices manus ita expolierant: ut
in ipsis coronae thoris colligatae uia
spicas palomilas / mala / oleas / rosas
& similia plura ostenderent: in
quibus neri auro lapides qui colore
specieque fructus quosque redderent:
mira arte illigabantur. que singu-
la in mensae circuitu frontem late-
ra ornatu simili ambiabant. Coro-
nae ouidorum ornatu iungitur.
Adduntur & reliqua uingulati sculp-
tiq; decoris: quae ab utraque parte

auream mensam sic complexa sunt :
 ut quacunq. uertatur eundē sculp-
 ture undantūq. plicarum prospe-
 ctum & coronæ elegantiam usq. ad
 locum pedum retineant. Et enī la-
 mina totius mensæ solida altitudi-
 ne digitorū quattuor fecerant :
 quo in ea pedes firmius insererentur :
 quos quidem ad ipsam coronam obs-
 curis clausuris fibule stringebant :
 ut si quando mensa uertatur utra-
 que parte utilis per oportunaq. esset :
 & eundem aspicientibus decorem
 præbeat. Mensæ uero superficiem
 meander curuatis sinibus influere
 uidetur : in cuius uorticibus alieq.
 pretiosi lapides carbunculi, sma-

ragdi onichini & cuiuscunq; gene-
ris plures decora specie: fulgent. Post
huiusmodi annem trica quedam
innectitur visu mirabilis: que rom-
borum prospectum prebens cristal-
lo helectroq; figurabatur: in quo q;
dem terso opere spectantium etiã
formæ referebantur. At pedes in-
liliorum figuras expolierant artifi-
ces manus: que repansis in ipso uer-
tice folis mensam sustentarent:
erectis intrinsecus ad aspectum frõ-
dulis in pavimento pes huiusmodi
firmabatur. Carbunculi lapidis ex-
tensio erat in circuitu palmi unius
abrupti cuiusdam speciem visu pre-
bens: producebaturq; in latitudine

digitorum octo: quam supra fulcri
 huius onus omne recumbit. Ex hoc
 autem lapide hedera assurgit: &
 florido acantho innexa uiti impli-
 catur: qua cum una pendentibus
 undiq; racemis ad summum usq;
 circum ambiunt. Sed pedibus qui
 quattuor mensae suberant: similis
 operis dispositio prospectusq; unus
 erat. Enim uero sic cuncta diligenti
 arte prestantiq; expertorum homi-
 num opere perfecta sunt: ut non
 uera modo fallerent: sed leui quo-
 q; aura crepitum exaudiri referen-
 tibus singulis uerarum rerum ima-
 gines fecerant: & mensae labia un-
 diq; mobilia: quae inexplicabilis cla-

uis sic inter se se per operis grossitu-
dinem innectebat: ut uisu cogna-
tiue uincture nusquam pateret.
Inerat namq; mensae per totum no-
minus semicubiti grossitudo: ex q̄
multorum talentorum sumptus
expostulauit. nam ubi statuit rex
prioris magnitudinem haud quāq;
superandam esse: id omne & longe
plura qd̄ antea magnitudine adu-
ci concupierat: ornatum abundan-
tissime prebuit: cunctaq; pro regis
desiderio excellenter eleganterq;
expolita sunt arte inimitabili &
pulchritudine decora. Craterū
uero duae abase ad medium usq;
squameo ornatu opere egregio ui-

sum fallebant: relucantibus p̄ squa-
 marum media lapidibus multa ar-
 te dispositis. Hos supra meander flu-
 uiius unius cubiti altitudine ambit:
 lapidum uarietate & specie inenar-
 rabili cuncta implicans. Post hunc
 uirgularum ornatul. Inde rom-
 borum trica ad summum labium
 sequens, retis speciem prebet: per q̄
 rum medium in clipei formam la-
 pidel sic componebantur: ut non-
 minus digitorum quattuor spacio
 inter se distarent: quo fulgore gra-
 tior inerat pulchritudo. Supra la-
 bia uero lilorum corona floribus
 racemisq; innectitur: que impli-
 catarum inter se funium speciem

referens omnia circumambit. Hi
enim crateres tali ex auro / ornatu
decori supra duas metretas capiunt.
At argentei crateres prestantiori de
core exornabantur / opere terso. in eo
enim sic intrinsecus singula relucet:
& clarius etiam q̄ in speculis appare
re soleant. Nec dictu facile est: q̄ ad
ueri formas cuncta expolita essent:
adeo ut si huiusmodi uasa aliud apt
aliud disponantur: ut pote si primo
argenteus crater / inde aureus ac
deinceps argenteus / & item aureus
eodem ordine statuatur: res pror
sus aspectui mira efficiatur: & que
intueri non possit / oculorum aciem
hebetante fulgore: nam si te ad au

rei crateris ornatum uerteris: tanto
 splendore uari operis oculi percuti
 entur: ut pre admiratione radiorū
 q̄ multitudine quinde emittuntur
 abstrahatur animus & deficiat: & rur
 sus si ^{ad} argenteos te deflectere uolueris
 omnibus circumicantibus maior lumi
 nis effusio ita occupat intuentem: ut
 omnino operis instructuram cernere
 nequeat. Phialas uero aureas ita per
 fecerunt: ut sertis uiteis corū media
 exornarentur: ora & labia hedere
 mirtus atq; olea in coronæ modum
 ambirent: in quibus preciosi lapides
 per commoda queq; loca inferebant.
 Singula nanq; artifices ad excellen
 tiam quandam regie glorie sic ex

polierant: ut neq. in regis ararum. ne
q. ornamentis. neq. usquam alibi quic
quam inueniretur. aut ornatus. aut
operis elegantioris. Rex enim glorie
auidus. in his exornandis curam q̄ di
ligentissimam. magnificentissimāq.
habuit. nam & sepius uenientis opus
per se se inuisebat: atq. opificibus im
mixtis. non nulla mutabat. studio q̄
q. instat. ne loco moueantur: donec
singula ex sententia sua perficiant.
quapropter cuncta per q̄ eleganter
decenterq. expolita sunt: cum pp̄
ter regis ipsius prestantiam: tum
propter pontificis dignitatem. qui
tanto loco preerat. ad quem mitte
bantur. Et enim preciosorū lapidū

ingens multitudo & ignota: sed q̄
mira magnitudine prestarent: ad
quinq̄ milium numerum fuerunt:
artificio tamen cuncta superante:
ita ut lapidum manus artificumq̄
manus in quintuplum auri pondus
elegantia precioq̄ excelluerint: ~

*Descriptio uniuersi quo Artes
ad Eleazarum profectus est: ~*

HAec idcirco ad te scripsi: quo
niam utilitatis plurimum
ad rerum cognitionem tibi allatura
putarem. Ea uero quae sequentur:
cuncta iter nostrum ad Eleazarum
continebunt. Quod ut clariùs intel
ligas: prouintiam primum omnem
figurabo. Enim uero ubi ad loca uē

tum est: urbem in monte suspicim^o
totius iudaice regionis mediam su-
blimem prospectum prebentē: in
cuius uertice templum apparebat
uisu pulcherrimum. hoc muri tres
circum ambiunt altitudine supra
septuaginta cubitos sublimes: lati-
tudine ea que altitudinem decens:
longitudine omnem templi appa-
raturum magnifico opere & decore cir-
cūcunt. Portarum uero aspectus &
lapidum connexiones & super lumi-
narium mirum decus summa clari-
tudine fulgent: ut pote que nulla
sumptuum parsimonia ob magni-
ficentiam cuncta abundantissime
constructa fuerant. Erat & extrū

secus uelum: quo templum in circu-
 itu clauditur: appensum simili por-
 tarum magnificentia: quod quide
 uisu iocundissimum spectaculum
 prebebat: tunc maxime cum mota
 per pauimentum aura uelum sub-
 intrans illud ad summum usq. cris-
 pantibus sinibus in undayz more
 morat. Altare illic pro loco conue-
 nientissime constructum propter
 hostias que super incenduntur: fu-
 mario amplectitur. Ascensus autē
 erant ad illud pro loci magnifice-
 tia: perq. decenter ad decorem simt
 additi & commodum sacrificanti-
 um sacerdotum: qui talaribus ex-
 busso tunicis induunt. Templum

ipsum ad orientem solem uersum
occiduo terga monstrat: cuius tract^o
quadam dimensionum inter se cō
uenientia uenusti decoris formam
preferunt. Solū omne strato lapi
de ornatur. Aquarum uero recep
tacula quæ plurima ad diluendum
iugularum hostiarum sanguine
funditur: commodis locis occulunt.
nam festis diebus multa uictimarū
milia ceduntur. Est & enim tantus
eductarum aquarum assiduus flux^{us}:
ut perhemnem fontē inundare pu
tes. Sed mirabilius est & fere inenar
rabile: subterraneorum conceptacu
lorum multitudo: quæ ad quinque
usq; stadia per circuitum templi cū

Ita penetrat. Plumbee ad ea fistule
 quacumq; per muros & templi solum
 quibus omnia abluantur: mundet
 q; descendunt. Sunt & apud ane
 basim frequentes aperture: omni
 bus quidem nisi his qui ministrant
 incognite: quarum in fluxu & im
 petu omnis ex hostiarum multitu
 dine cruor purgetur. Receptarum
 autem aquarum multitudinem p
 hunc modum coniectauimus. nam
 cum nos ultra quattuor stadia extra
 urbem deduxissent ad quendam lo
 cum: iubent nos subterfluentium
 undarum sonitum exaudire: qui
 mihi maiorum uasorum conflu
 xus uisus est. Verum enim uerosa

75
cerdotum ministerium robore de
core & silentio cuncta superabat:
omnibus sua sponte laborantibus:
quando quisq; institutum opus in
iussus curat. hi quidem ligna / hi
oleum / illi simulam / alii aromata /
alii carnes incendentes / & roboris
excellentiā quandam dexterita
temq; ostentant. Sumptus enim
duobus vitulorum cruribus / que
pondo supra duo talenta sint / mi
ra in altum facilitate sic decēter
porriciunt: ut nunquam a loco
aberrant: similiter ouium capra
rumq; pondera iaciunt. Sunt enī
hostiæ omnes absq; macula & pin
gui prestantes. Sternitur & ad qe

tem locus: ubi omnes cubant: unde
 nullo excitante celeres quinq; ad o-
 pus per uices exurgunt. Silentium
 uero tantum inest: ut cum septin-
 genti fere ministrorum continuo
 adsint, & offerentium libanina
 multitudo ingens: nec unum quidem
 hominem loco uersari putet. Summa
 namq; ueneratione cuncta, & magna
 dei pietate perficiuntur. Maxima
 uero omnium illa nos tenuit admi-
 ratio: ubi primum Eleazarum ad
 sacra conspiciamus stola ac uestibus
 quibus utitur indutum & sua gloria
 adstantem & pretiosorum lapidum
 fulgore nitentem. Aurea namq; ti-
 tinabula in circuitu uestimenti eius

appensa suauem concentum reddūt :
inter que punica mala miro colore
uariisq. floribus unumquodq. disti-
gunt. Cingulum supra pulcherrimis
coloribus intextum perq. decenter
stringitur. Supra pectus quod rati-
onale dicunt : pendet : in quo duo-
decim lapides uariū generis auro il-
ligantur : quibus cuiuscunq. tribus
prīncipum nomina que in initio
fuerit scripta sunt. Specie natui co-
loris inenarrabilis : caput cydarinū
ut appellant ornatur : supra quod
mitra decore incomparabili erigitur
regūum decus p̄ferens : ex qua de-
pendet lamina aurea frontem ad
supercilia operiens : ubi sacris litteris

dei nomen inscribitur. Conspetus pro-
 fecto summe glorie plenus: ac tanto
 ministerio dignus. Tantus enim hu-
 iusmodi ornatu fulgor emanat: ut
 horrorem intuentibus turbationemq;
 incutiat: referatq; uenientis ad se ho-
 minis speciem. At singulorum cons-
 pectus adeo inenarrabilis decoris pul-
 chrutudo mentem suspendit: ut illo-
 rum quoq; animum in sui considera-
 tionem rapiat. Hinc ad contempla-
 dam arcem conscendimus: que al-
 tissimo loco frequentibus turribus
 que & ipse magnis lapidibus costru-
 ctæ sunt: iuxta templum comunit:
 & quantum coniectura intelligere
 possumus ueluti ipsius templi pro-

pugnaculum : ne si quando seditio /
aut tumultus hostium ue impetus in-
gruat / quisq̄ uiam ad templi claustra
penetranda inuenire possit : cum &
adiacentibus speculari arcibusq; turribus
cum dispositis ubiq; machinis atq; p̄-
rupti ipsius loci ubi muri assurgunt
difficultate tueantur : Seruatur au-
tem arx ipsa dispositis in turres ro-
bustissimorum uiuentium fidissimis
excubiis : qui ob bene de se merita
patrie plurimum debeant . his arcē
egrediendi nulla potestas datur : pre-
terq̄ cum dies festus affulxerit : id-
q; non nisi ex parte quadam ac per
uices conceditur . Intromittendi &
quēquam nemini est facultas . nam

summa diligentia perspicuitateq;
 arcis prefectus si quando aut redies
 quis aut nouus admittatur: ita cun-
 eta explorat: ut falli prorsus neqat:
 quem admodum nobis contigit: q
 inermes ac multa rogando sola duo
 uix tandem ad inspicienda sacra
 recepti sumus. Dicebant enim: &
 sacramento idem firmabant omnes
 qui quingenti ad huius custodiam
 semper aderant: sacro iure iurando
 adactos ne supra quinque eodem te-
 pore recipiant: quoniam omnis te-
 pli custodia salusq; in ea arce consistat:
 qua iuxta nullum superesset tem-
 pli propugnaculum. Urbis uero ip-
 suis magnitudo quantum colligere

potuimus ad quadraginta stadia in cir-
cuiu extenditur: muro & turrum
dispositione spectaculo digna. Eam
uiarum strata que recta tendant:
multis & optimis diuerticulis exor-
nant: quippe ut ciuitas que in mo-
te constructa sit: multam ad ascen-
sus descensusq; facilitate habeat. Sūt
& ad ipsos uiarum exitus transcen-
sus quidam: per quos prestantiores
altius intendant: cum alii depressi-
eant: & maxime ad primores uias:
ne qui sacra ferunt: immundorum
contactu intereundum polluantur:
quare non iniuria hanc urbē maio-
res talibus dimensionibus situq; cō-
didere: sapienter locum captantes.

Regio enim lata ac pulchra hinc ad sa-
 maritam finitimosq; idumeos apertis
 campis extenditur: illinc conlitis col-
 libus & cultui letitiaeq; commodis se-
 erigit: ex quo euenit: ut cum prou-
 cia omnis ferax sit: & summo agrico-
 larum studio excolatur: cuiusq; ge-
 neris fructu abundet. Ciuitates na-
 q; quaecunq; magnitudine excellunt:
 & felicitas allequitur: ocio torpescere
 solent: & agros negligere: propter
 frequentes uoluptates quibus illecta
 iuuentus atq; luxui dedita effemina-
 tur. Quod quidem alexandriae ma-
 xime accidit: quando & magnitudi-
 ne & fortunis longe excellit: siquidem
 iuuentus ex agro in urbem confluit:

ibi uoluptatum dulcedine distrahitur;
atq; operum suorum oblita residet:
quam ob causam rex instituit: ne ho-
mines in ea diutius morarentur: ne
ue quis supra uiginti dies domo ab-
esse posset: idq; non nisi urgentium
negociorum gratia tribuit. in quibus
ne longius tempus teneretur: cōtro-
uersias omnes & lites intra quintū
diem decerni finiriq; iussit. lege p-
mulgata. atq; iudicibus ad ea mini-
strisq; per regiones institutis: ne
iudiciorum longitudine agricolae
in urbe uersantes culturam negli-
gerent: unde erarium diminutis
agrorum tributis damno afficiatur.
Haec ideo per scriptam: quonia

ſingula docente Eleazaro recte
 cognouimus. Magnum igitur illic
 agricolarum ſtudium ingensq; cul-
 ture ſollicitudo homines habet. nā
 in tanta populari multitudine &
 arboribus conſita regio eſt: & fru-
 mento abundans ubiq; uiret. veſti-
 uineis collis palmarum. Ad hec &
 glandiferarum arborum multitu-
 do in regione numerari nō poteſt.
 Pecoribus qui innumera poſſident:
 uberrima pascua tendentur. Quapp-
 tet recte animaduertunt loca hu-
 iuſmodi multitudini oportuna: vn-
 de & urbis apparatus & pagorū
 frequentiam commodiſſime diſpo-
 ſuere. Eo præterea immenſa aroma

tum & preciosorum lapidum auriq;
copia ab arabis affertur. Prouincia
enim negotiationibus apta se singu-
lis uelut emporium prestat: & ur-
bis opificum multitudine abundat.
nam neq; ullius rei que mari adue-
huntur indiget: quando oportum
illi portus propius adsunt apud asta-
lonem ioppem & gazam: atq; utē
a ptholemaide que a rege cōdita
est ciuitas plurima comportantur.
Vrbs uero ipsa sic in medio horum
que diximus loca sita est: ut nō lon-
ge a singulis absit: ex quibus cūcta
facili cursu accipiat: cum presertū
uniuersa in circuitu regio longe la-
teq; culta magnam prestat securita-

tem. Circūfluit prouintiam iorda
 nis perhemnis fluuuius: qui ab ortu
 ipso decurrens non minus sexaginta
 mil. passuum ambit. In huius flumi
 nis ulteriori ripa posterioribus tem
 poribus robustissimi iudeorum nume
 ro ad sexcenta milia traiecto amne
 agrum obtinuerunt. Adhuc fluuuius
 ipse estiuus mensibus plenior factus
 eodem modo quem admodum & ny
 lus agri plurimum inundat. Ingredi
 tur inde & aliud per ptholemaidem
 flumen: atq; una in mare exit. Sūt
 & plures quoq; torrentes: qui gaza
 uersus atq; azotum erumpentes pro
 uinciam omnem irrigant. Securi
 tatem uero prouintiae natura ipsa

prestat locorum asperitate: nam montibus undiq; circūsepta regio. hinc & abscissis rupibus fluentumq; concursu effossis uallibus clauditur: illinc implexis altisq; anfractibus sic ubiq; coarctatur: ut uix uiatoribus per angustos calles transitus pateat. Fertur & in montibus arabie adiacentibus aris ferriq; metalla effodi solita: sed postea dum per se potirentur rez: huiusmodi ratione derelicta sunt, ueluti inutilis & sumptuosa esset effossio. hanc etiam contumeliam incolæ loco confinxerunt: ne & regio fossoribus subrueretur: ne uel ea occasione inuentis apertisq; faucibus externis inde aditus in regionem

34
aperirentur: Sed de his haecenus
quae ob cognitionis facilitatem car-
pitim ad te perscripsi Philocrates fra-
ter: Deinceps quae ad interpreta-
tionem sunt: aperiam. Eliguntur
igitur uiri optimi & doctrina pre-
stantes, omnes claris parentibus orti:
non iudaicarum tantum litterarum
eruditione excellentes, sed qui gre-
cam quoque linguam multa medita-
tione excoluerunt, quapropter
ad legationes comodi semper pa-
ratiq. aderant: munusq. huiusmo-
di si quando res postulat, ipsi obeun-
tiones & enim, & de lege iter-
rogati responsa mira facilitate per-
agunt: & ad dicendum & ad iudi-

candum prompti : atq; qui omni
tam explosa barbarie ipsi iocundis
simorum morum suauitate premiti
uite atq; ordinis mediocritatem
quandam / quod quidem pulcher
rimum est sequuntur : hac una in
re nitentes ceteros superare : ut &
prudencia & doctrina uincant . hoc
enim illis est studium : hoc pergrit :
in hoc uiribus omnibus emittuntur :
scilicet ut consuetudine inter equa
les mitis audiendo respondendoq;
alius alii prester : cum quisq; suorum
principatu propter uirtute dignus
habeatur . Opere precium est cognos
cere / quanta pietate Elcazarum ob
seruent : quantoq; illos amore &

ipse prosequatur. nam ut preter-
 mittam eius ad regem litteras pro eo-
 rum reditu: multa in super rogādo
 homines Andree cōmendabat: ut &
 omni conatu in eorum gratiam age-
 remus. Cui cum respondissemus, cu-
 re omnia nobis fore: propterea ani-
 mo quiesceret: immo inquit & lon-
 ge animo angor: noui enim regem
 uirum diligentem & bonorū ama-
 torem: quantaq; industria prestan-
 tes uiros requirat: adeo ut nihil po-
 tuus ducat q̄ ad omnia loca mittere
 sicubi acceperit egregium quēpiam
 hominē uel disciplina uel prudē-
 tia singularem. nam illum quoq; di-
 cere solitum audiui & recte quidem:

in hoc magnum regni esse tutamē
& robur: si circa se q̄ plurimos uiros
habeat iustos & prudentes: qui quo
cunq; casu in amicorum cōmodum
consulant: quod quidem in his ex
perior qui ab eo mittuntur: ex in
iure iurando affirmat: se se huius
modi homines minime missurū:
si propria quaedam ingruat neces
sitas: sed ob commune cuius cō
modum pro quo omnia pati possit
nihil negare audere: nam & si re
cte uiuendi norma in mandato
rum obseruatione consistat: id
tamen rerum cognitione multo re
ctius perficitur q̄ simplicitate as
sequatur: His igitur atq; huiusmo

di pluribus claruit: quo ille animo
 erga tales viros afficeret. Dicendum
 est quoque breuiter de his: quae inter-
 rogatus a nobis Eleazarus disseru-
 it. nam cum magna in lege habeat
 observatio de cibis & poculis & his
 animalibus quae immunda putantur:
 idcirco interrogauimus: quando
 omnia una creatione subsistant
 qua ratione quaedam ut immunda
 ad esum tactumque reiciantur: quae
 plurima legis institutio habet in
 his profecto infeliciter. Ad ea ille:
 num cernis inquit: quam uim ha-
 beat consuetudo ad recte uiuendum:
 qualesque rerum mutationes affe-
 rat: atque ut qui malis conuersatur

facile corruptis moribus in procliuē
labantur / fiantq; per omnem uitam
miseri : qui uero sapientibus uiris &
prudētibus assuescunt : ex iustitia
qua tenentur / in rectum bonumq;
mutati / uita fortunantur. Animad-
uertens igitur hęc legis noster lator /
cunctaq; ad pietatem atq; iustitiā /
intendens / singula non sermonibus
tantum docuit : sed exemplis quoq;
demonstrans / mala prohibuit : ante
oculos ponens / cuius quęq; gratia /
a deo creata sint. Demōstrat omni-
um primum : quoniam solus sit de-
us : cuius potentia consistunt singula
& regantur : ipseq; locis omnibus ad-
sit : sine quo nec minimū quiddam

subsistat: nihilq. cum lateat eorum.
 que in terra ab hominibus uel clan-
 culum geratur: sed singula que aut
 secum agat quis aut cum alio cōtra-
 hat: aperta illi atq. ante oculos posita
 esse: futura ceu presentia intueri. Hec
 igitur omni studio peragens id ma-
 xime ostendere enititur: ut si quā-
 do quis in malum adducitur: haud
 quaquam se latere intelligat: neq.
 aliud quicquam per totam legem
 animo intendit: nisi ut dei potētia
 ostendat. His igitur ab ipso initio
 intentus: demonstrat ceteros morta-
 les: qui plures arbitrantur esse deos:
 q̄ potentiorel sint ipsis dūs: quos fa-
 tuitate quadam colunt: simulacri^s

entim aut ex lapide aut ligno fabre
factis corum illa esse formal dicunt:
qui suis inuentis utilitatem aliqua
ad communem uiuendi usum attu-
lerunt: hos genibus aduoluti atq;
extra se sepositi sublato animo ado-
rant. quod si quis quale corum in-
uentum sit roget: ignari pror sus
quoddam natura productum: uel
uti preclaram illorum compositio-
nem asserant: quam ipsi non fece-
runt. qua in re uani nempe & sto-
lidi comprobantur: nam & nunc
multo quidem doctiores & ad inue-
niendum promptiores elegantio-
resq; plures inueniuntur: q̄ priores
illi fuerint. neq; hos tamen uene-

rantur ut deos: quanquam harū
 rerum factores & scriptores grecorū
 sapientissimi honore dignos putēt.
 Quid enim ægyptios atq; his finitimos
 referam alios longe stultiore: quorū
 alii feras: alii reptilium insensatorū
 plurima sibi constituerunt: quæ co-
 lerent: quæ adorarent: quibus & ui-
 uis & mortuis iustitias cederent.
 Sapiens itaq; legislator atq; a deo ī
 cognitionem omnium institutus
 singula reuoluent nos uallo infran-
 gibili murisq; ferreis circūsepsit:
 ut animo innoxii & corpore mi-
 di nulli gentium prorsus immiser-
 remur: ac uanis opinionibus abiecti
 solum deum qui supra omnes creatu

ras potest coleremus. Quamobrem
egyptiorum sacerdotes populi princi-
pes qui & si ita multis aberrant: tamen
in quibusdam nobiscum conueniunt:
nos quidem homines dei appellant: quoniam
nam non sic ceteris eueniat: ut secun-
dum ueritatem dei cultores existant:
sed homines in mensis poculisq; & umbrae
dediti: quod omne illis est studium
uentri tantum indulgeant. quae qui-
dem nostrum curat nemo: unmo per
omnem uitam in sola diuinae uirtutis
cognitione uersamur. ne ulla re pol-
luti ne ue uanis conuersantes in cri-
men labamur: undiq; nos puritate
communiunt: cum ad esum & potum
tum ad tactum auditum atq; uisum.

Vniuersa enim ad phisicam rationem
 referens quemadmodum cuncta
 una potentia subsistant: sic & sin-
 gulis alto sensu instituit quibus u-
 teremur & quibus abstineremus. et
 exempli gratia unum aut alterum
 percurram: ne simplicia tantum uer-
 ba inspiciens arbitreris murium a-
 ut mustelle & similiarum causa Mo-
 ysen tantopere in ferendis legibus
 elaborasse: sed ad munditiam conte-
 plandam emendandosq; mores ad
 bene recteq; uiuendum cuncta per-
 eleoanter instituit. uolatilium namq;
 quibus quotidie uesceremur illa tri-
 buit: que mansucta & puritate ace-
 teris seuincta frumento ac seminibus

alerentur: ut sunt columbe iurtu-
ros pauones perduces anseres ac ce-
tera huiusmodi. Aues uero quarū
usum prohibet: feras esse inuenies:
& que carne pascantur: queq; su-
perbientes raptricesq; suis in alias
uiribus illatis nusquam cibum q̄ri-
tant: nisi aliarum auium damno
& iniuria ac maxime mansuetay:
nec solū in aues inuehuntur: uerū
in agnos & edos rapiunt homi-
nes iuuentel adhuc: & ex animel
contumelia afficiunt. Igitur tras-
lationem quandam ab his hac si-
militudine usus legislator ea im-
munda nominauit: quoniam uel
let singula ad considerationem &

mentis puritatem referri: atq; ut qsq;
 quotidianis exemplis monitus intelli
 geret iustitia & equitate utendum:
 ne ue superbiendo aut rapiendo cui
 quam omnium ledendum esse: quã
 quam uiribus plurimum ualeas ad
 recte uitam deducendam uiuendũ
 q; esse: quemadmodum ille qual pre
 diximus aues que seminibus mitem
 uitam degunt: nec nostri generis
 quẽquam insequi rapere turbare
 debere: ueluti ea animalia faciunt
 que ad esum prohibet: nec uí ulla i
 re agendum: neq; uiribus fidendum
 esse demonstrat: his qui sensu omni
 no non carent. Tenet igitur inquit
 causam: cur nos ab eorum que pre

diximus ulu prohibuit : propter eā
scilicet inclinationem quam singu
la habent. Vt uero omnibus in rebo
quibus assuescimus ad emēdandos
firmandosq; mores ab ipsis brutis i
tenderit : aduertite. Nam quod pre
cepit nos his quadrupedibus uesci
quibus duo sint labia & ungulas fin
dunt : signum est ut nos quoq; opera
tiones nostras ad rectum bonumq; par
tiamur. Sic omnia distribuendo his
signis nos ad iustitiam intendere coe
git : propter quod etiam a ceteris ge
tibus diuidimur : ne illorum con
suetudine criminibus polluamur. cō
tium namq; pleriq; sibi ipsis commiscē
tes magna impietate fedantur. his

provincē

prouincie & ciuitates omnes detur-
 pate non solum marium concubi-
 tores sustinere: sed parturientium
 etiam sanguine inquinare: a filiaz
 insuper incestu non abstinere: a quibus
 nos longe sciungimur. Vbi uero
 diuisionis locus signatur: circa
 eundem & reminiscendi caractere
 admonemur. nam quodcumque scri-
 bitur que ungulas findunt: additur
 & ruminant. ex quo manifesto ad-
 monemur: ea omnia ad earum re-
 qual gerimus memoriam referenda.
 nam quid profecto aliud sibi uult
 illa ruminatio: nisi ut assidua quadam
 uite & gestorum nostrorum recor-
 datione cuncta animo recursemus.

uoluamusq. Arbitratur enim cibo
uitam ea maxime causa sustentari:
quo eius ruminandi similitudine ge-
sta nostra meditaremur: cuius rei gra-
tia & per scripturam inquit memo-
ria; recordare dei: qui fecit in te
magna & mirabilia. que profecto
si consideres: magna mirandaq. appa-
rent: primo quidem corporis compa-
go: alimenti transfusio: ac singulorū
membrorum distributio & mira-
quedam connexio. Verum maiori
longe admiratione digna uidebun-
tur: si ad unumquodq. sensuum
compositionem aduertas: si que sūt
mentis actiones & motus inuisibi-
les consideres: utq. quaq. in re ige-

ni acumen perspicacitasq; eluceat :
 unde innumerabilium pene artū
 inuentio prodit . Quapropter recte
 uisit meminisse : quemadmodum
 huiusmodi omnia diuina potentia
 & fabricatione perfecta sint : atq; r
 ut singula tempore & loco circūscrip
 sit : memoriam semper reuocans ad
 considerationem dominantis omnium
 & perfectoris dei . Et enim ut a mē
 sis poculisq; incipiamus : recte uisit
 tunc deum laudare cum mente ac
 cumbimus . in qua quidem nec ali
 quid ad confabulandum concessit :
 quod diuini numinis memoriā abū
 ceret . Simili quoq; ratione supra por
 tal & ostia ea eulogia figere instituit :

que dei cogitationem mentibus inno-
uarent. Apertissimo enim id signo oste-
dit: omne studium nostrum ad equi-
tatis puritatisq; memoriam referri o-
portere: atq; in omnibus dei timorem
ante oculos uersari precepit: & cum
discumbimus & cum assurgimus: dei
fabricam non solum uerbo sed uene-
ratione laudare: illarum rerum per-
petuum motum meditantel: utq; di-
uina sit & incomprehensibilis harū
rerum alternatio. Sic igitur breuiter
demonstrata est partiendi remissio
diq; ratio: ueluti preposuimus: eoz
que ungulas dundunt & rumināt.
Neq; enim uanum quicquam ad ani-
mum reddidit: uerum hac dicendi

figura usus singula ad ueritatem
 accommodauit. Nunc uero quæ gu-
 stu audituue percipiuntur: refera-
 mus. nam ne quid agas ne quid au-
 dias aut dicendi fulmine fisis ad
 iniqua labaris: eadem similitudine
 admonuit: quod equidem & in pe-
 corum consideratione inspicere li-
 cet. Sunt enim peruersorum mox
 mustele & mures atq; his similia a-
 nimantia: quorum contactum pro-
 hibuit. nam mures cuncta fedant:
 maloq; afficiunt: & homini qdem
 non modo ad esum pernitiosi sed nec
 ulli prorsus usui utiles sunt. Mustele
 autem proprium est genus & supra
 ea quæ diximus ut cit ad deturpan-

da omnia immundum: auribus pre-
terea concipit quæ ore parturiat: q-
mos hominibus perniciosissimus est:
ut quæ ipsi auribus accipiant eadē
uerbis exaggerantes maioribus malis
inuoluunt: instantemq; turpitudi-
nem omnibus ipsimodis auctam iniq-
fedant. Quapropter recte rex uester
huiusmodi homines sicuti accepim?
supplicio tollit. hic equidem in quā
emphanista te dicere arbitror. illos
enim iudicis supplicio fedaq; nece
assiduo insequitur. Ille hos ipsos in-
quam refert. nam eorum inertia
perniciosa uiris perditio est. Iubet
namq; lex nostra: nec sermone nec o-
pere quemquam malo afficias. Sed

de his ad te hæc paucis dicta sint :
 quo intelligas nostra omnia lege ad
 iustum rectumq; dirigi : neq; quocq;
 aut decerter minus aut ex animi
 impetu factum sacris in litteris ad-
 mitti : uerum ut per omnem uitã
 ac uniuersis operationib; nostris er-
 ga omnes homines uite iusteq; cõ-
 uersemur dominantis dei usquã
 obliti . De cibis igitur & immundis
 reptilibus atq; pecoribus utq; ad iu-
 stitiam atq; hominum mores omnis
 intendat sermo : mihi quidẽ recte
 dixisse uisus est . Addidit insuper
 & de oblationib; uitulorum arietũ
 & hircorum : multa differens : quẽ
 admodum illa ex armentis gregib;

11
assumentes mansucta animalia deo /
cedant: nihilq; ferum mactent: ne
qui sacris adolent / uictimasq; faciunt:
elatum quid sibi ipsis proponentes a
nimo eleuentur: sed uictimarū mā
suetudinis exemplo moniti humiles
& omni mente in deum intenti sa
era peragant. Haec ad te
scripsi Philocrates memoratu digna:
propter eam que tibi inest discendi
cupiditas: quo ex his paucis totius le
gis maiestatem phisicamq; eius medi
tationem perciperes. Sed iam redea
mus: unde digressi sumus. Eleaza
rus sacris prius de more peractis / ui
ros quos ad regem mittat deligit: pre
clara inde munera regi accumulans

nos iusto itinere quietos dimittat. Post
 ubi uero alexandriam uenimus: nū
 tiatusq; est regi aduentus noster: exte
 plo Andreas & ego in atrium admissi
 regē comiter salutauius: reddidi
 musq; simul & ab Eleazaro epistolas.
 Ille qđ maximi faceret rem sibi secun
 dam in impetrandis hominibus euenis
 se: seq; uoti compotē factum gaudetq;
 ceteros qui multi negociorum causa
 aderant excedere iubens uiros actutū
 aduocat: p̄ter omnium opinione.
 Est enim mos genti: ne legatorum qđ
 quam in regis conspectum admittat:
 si propter negocia missi redierint: re
 gum uero & excellentium urbium le
 gationes uix trigesima die recipiunt:

ac deinceps habitacione pro dignita-
 te eorum qui miserint & prestantia?
 Rex itaq; emissis omnibus quos minime
 necessarios duxit: restitit deambulā:
 donec uenientes se salutassent. Hi po-
 stea q̄ cum muneribus & diuersis pella-
 bus in quibus diuina lex litteris hebra-
 coq; sermone conscripta erat & mem-
 branarum tenuitate: que inter se se-
 quadam ligature excellentia consti-
 gerentur: exornabatur: rem uisu mi-
 rabilem: intromissi in regis conspe-
 ctu steterunt. Rex sedulo in eos uer-
 sus: ut primum uiros circumspexit: de-
 libris interrogat. Cum autem illi iuo-
 lucra aperuissent: explicuissentq; me-
 branarū: diutius hesit rex: atq; ad sep-

ties adorans / gratiam inquit uobis
 habemus uiri : maiorem ei qui uos
 misit : maximam uero deo cuius ei
 modi uerba sunt . Acclamantibus au
 tem uiris & omnibus qui una aderat
 uoce simul applaudentibus ipse pre
 gaudio lachrimis effusus est . profusa
 enim exhilaratio & honoris sublimitas
 lachrimas etiam nolentibus excutit .
 Hinc admones ut libri in suum ordi
 nem redigerentur : uiros saluans a
 it ; Equum erat uiri : ut quorum gra
 tia uos aduocassem illos primum ue
 nerarer : atq; inde dexteram uobis
 preberem : propter quod id primū
 egi . hec uero dies per omne uite tem
 pus magna mihi semper in annos erit .

& celebris: in qua & uos mihi affu-
istis: & euenit ut aduersus Antigo-
num nauali prelio uictor euadere.
qua propter & uos quoq; hodie una
mecum conuiuio letari uolumus.
Principes mox adesse inter quos &
me discumbere dignatus est: & om-
nem aduim apparatus quo utitur
depromi imperat: iubet & uiris di-
uersoria q̄ ornatissima & arci proxi-
ma sterni: mandat & conuiuium q̄
opulentissime apparari. Hic Nycanor
princeps Dorotheum huiusmodi rez
prepositum aduocans imperat: ut
omni promptitudine que usus de-
cusq; postulat in singulos expediat.
Et enim sic a rege institutum erat:

quemadmodum & nunc quoq; cerne
 re licet: ut quotcunq; ciuitates ad pre
 benda cibaria poculenta & lectister
 nia preparate sunt: totidem earum
 rerum prefectos habeant: qui regib;
 assistant: homines nulla in re moro
 si: quiq; si quando opus sit: necessaria
 exornent: & multa cum hilaritate
 uilla prosequantur. Quod quidem i
 his maxime factum est. nam Doro
 theus uir in huiusmodi reb; dexter
 profususq; cum sibi talium uirorum
 cura demandata esset: uniuersa q̄
 in sua potestate continebantur: i
 tales usul pridem preparata magna
 fice depromit: per humaniterq; cu
 eta exornans: thoros cuiq; pro regis

imperio distribuit. Iusserat enim rex
eorum partem mediam coram se: re-
liquos iuxta sui ipsius solium discum-
bere: nihil pretermittens: quod ad
hominum honorem spectare arbitra-
retur. Postea uero q̄. cuiq̄. suus stra-
tus est thorus: precepit rex Dorotheo:
ut omnibus qui a iudea uenerant
consuetas ex patrio more dapes &
quicquid concupiscant prebeat: det
q̄. cuncta abundanter ad oblationes
& sacra aliaq̄. cuncta peragenda:
sicuti genti mos est. His peractis pri-
mum omnium Eleazarum uirum
grauem ac omnibus qui nobiscum
uenerant seniore[m] uota facere
rogant. Ille ut erat uenerandus

stans inquit; impleat te rex bonis
 omnibus que fecit omnipotens de-
 us: detq; tibi uxori & liberis & ami-
 cis ea omnia immota esse per omne
 uite tempus. Eo adhuc dicente se-
 quitur diuturnior cum clamore &
 plausus gaudii & exultationis plen:
 moxq; rebus iucunditate multa pre-
 paratis in letitiam uertuntur: mini-
 stris quemadmodum instituerat Do-
 rotheus festiuissime cuncta preben-
 tibus: inter quos & regii liberi & ho-
 noratissimi quiq; ministrabant. Post
 ubi uero tempus sermoni oportuni
 usum est: rex per interualla quaedā
 ut omnes ordine secundū etatem as-
 sederant. eū qui primo loco discubue-

rat interrogat:

*Quonam modo regnum inuoluntate
sinean usq. conseruet:*

Ille parumper cunctatus inq̄t;
hoc maxime modo regnum op-
tune dispones: si dei mansuetudinem ī
rebus omnibus imitatus: patientia ac
longanimitate uteris: extollesq. dignos:
elatos autem affabilitate ex malo in pe-
nitentiam traduces. Eo collaudato: rex
proximum rogat:

*quemadmodum iuste singula per-
ficere possit.*

Respondit ille: Si in rebus omni-
bus se ipsum obseruet: omnia
cum recte acturum: & si consideret
omnem sensum a deo esse: proponat

q̄ sibi ante omnia dei timorem: nulla
 in re aberrabit. Hunc maxime lauda-
 tum dimittens tertium dicere hortat:
quomodo amicos sui similes habeat.

Qui ait; Si intelligent te mul-
 ta meditari in subiectorum
 populorum commodum: & tu id fa-
 cias: considerans quemadmodū &
 deus genus humanum bonis afficiat:
 ualitudinem illis & uite alimenta
 alia cuncta opportunis temporibus pre-
 bens. Attestatus quoq; & huic ad ali-
 um qui illi assederat inquit:
*quonam modo in negociis ac iudi-
 cis peragendis delictisq; puniendis
 bonam famam assequatur?*

Tuille; Si omnibus te equū

ratione prebueris inquit: & nihil
superbe nihilq; pro potentie tue ui-
ribus contra delinquentes ages. Id
autem assequeris: si dei dispositio-
nem inspicias: qui dignis sua uota
perficit: peccantibus uero uel per
insomnia uel opere demonstrat qd
illis nocuum sit: neq; secundum il-
lorum peccata neq; pro magnitu-
dine uitium suarum homines ce-
dit: sed mansuetudine usus corri-
git. Recte & hoc quoq; collauda-
to ab alio deinceps postulat:

Ut in rebus bellicis inuictus existat:

Qui respondit; Si non armis
si non potentie sue fidat:
sed deum semper imploret ut iu-

50
ste agendi sibi consilia dirigat. Hu-
ius dicta recipiens alium inde pe-
tens poscat :

*quemadmodum inimicis formi-
dolosus sit :*

Qui ait : Si armis & exercitu
multoq. ueluti ad bellum
apparatu instructus fueris : ea ta-
men omnia diutius pruisq. his
utaris detineas. Nam & deus ip-
se ante q. maiestatis sue trepida-
tionem incutiat : inducias qual-
dam prebet : exinde omni appa-
tu mentes deterret. Et hunc item
collaudatum dimittes aliu iterogat :

quid sibi optimum in uita sit :

Et ille : Si cognoscas inquit :

quoniam deus mortalibus domi-
netur: atq; ut ad optimas qualq; o-
perationes non per nos ipsos confi-
lia dirigamus. deus enim qui cum
cetera dominatur: omnium opera
perficit & deducit. Annuens &
huic alium ordine responde' iubet:
*quomodo recte omnia seruas &
illec: eundem filius statu tradat.*

Tum ille: Si deum inquit
assidue imploraueris: ut
rectos tibi sensus ad ea que in po-
sterum peragenda sint tribuat:
& filius imperaueris ne gloria di-
uitiisq; superbiant: sed arbitretur
deum benignitate sua cuncta il-
lis largiri: neq; per se se alicuius

rei substantiam possidere: Ea attesta-
tus rex ab alio petit:

*Ut bonam & malam famam equo
animo ferat:*

AD ea ille; Si tibi ipsi proposu-
eris inquit cunctos morta-
les sic a deo creatos: ut maximas ma-
lis iactati bonis rursus afficiantur:
neq; quisquam hominum sit q; hu-
iusmodi alternationem effugere ua-
leat. Deus enim implorandus est:
qui tranquillitatem tribuat. Appro-
bans & hunc recte inquit omnes
responderunt: sed quando unum
deinceps qui adhuc superest inter-
rogauero: hæc ad presens præter-
mittam: ut ad letitiam uersi reli-

quum huius diei iucundissime trāsi-
gamus. deinde sex qui sequentur
dies: ea que modo prætermittun-
tur adulescimus. His simul dictis ui-
rum interrogat:

quis fortitudinis sue finis.

Ille; Si quando periculosa ī-
minent: ait: in rebus aggre-
diendis recte quis consuluerit: &
propositum assequetur. Tibi enim
recte utiliterq; consulenti deus cū-
cta perficiet. Hic acclamantibus
omnibus & plausu uirum collau-
dantibus rex in philosophos uersus
inquit (non enim pauci aderāt);
arbitror: equidem hos uiros uir-
tute excellere ac plurimum ītel-

ligere: qui talibus rogationibus ex
 tempore tam decenter responde-
 runt: dicendi initium a deo om-
 nes assumentes. Ad ea Menedem^o
 eretrius philosophus profecto rex ait:
 cum homo diuinum sit opus: quod
 quidem & totius mundi fabrica mo-
 strat: recte sequitur ut omnem uir-
 tutis & sermonis sui pulchritudine
 principiumq. a deo deducat. His u-
 bi rex annuit: in iocunditate cum
 eti uersi conuiuium summa cum
 festiuitate in noctem usq. protra-
 hunt. Postridie eodem ordine me-
 se parantur: conuiuium trahitur.
 Cum uero tempus ad rogandas
 sententias accommodum affuit:

rex eos interrogat: qui deinceps or-
dinem seruabant ab illis qui supe-
riori die rogati sententias dixerāt.
Cepit enim ab undecimo rogare:
quoniam pridie decem respondis-
sent. Conticuerant iam omnes: &
rex poscit:

Quibusnam modis diuitias cōseru&

Ille dum petita reuoluit
paululum moratus: Si ni-
hil inquit indignum regno tuo
neq; flagitiose ages: neq; uanis re-
bus & incommodis sumptus faci-
es: & erga populum tuum te be-
nificum benignumq; prebueris.
Et enim deus bonorum omnium
quem sequi oportet: elargitor est.

Hoc collaudato sequentem disse-
rere hortatur:

Quomodo ueritatem colat.

His ille respondit: Si cognoue-
ris quod magnum dedecus me-
dacia mortalibus omnibus afferant:
& multo maiorem notam regibus
inurant. nam quando ea potentia
sunt ut que uolunt facile perfici-
ant: cuius rei gratia mentientur.
Oportet etiam te considerare rex:
ut deus ueritatis amator existat.
Hunc quoque ualde approbans in
proximum respiciens inquit:
que est disciplina sapientie.

Tum ille: quemadmodum
inquit te malis expertere

optas & omnibus bonis abundare:
si hoc ipsum in subiectos tibi populos
& delinquentes serues: si opumates
prestantesq; uiros humanius com-
moneas. Et enim deus mansuetudi-
ne cunctos fouet. Annuens huic ab
alio postulat:

quem admodum clemens benignus

Ille: si consideres aut q; sit:
q; longiori tempore quãtis
q; & q; magnis calamitatibus oriat;
genus hominum: alatur nutriatq;. ^o
Snde neq; in eos temere animadu-
erendum: neq; accusandi sunt: si re-
uolueris insuper: ut omnis homi-
num uita doloribus semper & suppli-
cis exagitetur. Singula intelliges.

in misericordiam profecto uertens.
nam & deus misericors est. Suscipi-
ens & hunc ordine deinceps inter-
rogauit:

*Quid in regno potissimum obserua-
dum sit:*

Conseruare inquit se a mu-
neribus in corruptum: at-
q; magnam uite partem in uigila-
re: iustitiamq; ante omnia colere:
& huiusmodi amicos sibi compare-
lusto senum & deus amat. Annueſ
& huic ab alio petit: ut se doceat:

Quid sit pietatis robur:

Tum ille: cognoscere ait qd
deus semper omnia opera
tur & uidet: neq; enim latet qscq;

iniusta faciens neq; perperam agēs.
Vt enim uniuersum orbem deus
bono afficit: ita & tu si eum imita-
beris nusquam aberrabis. Applau-
dens & huic alium rogat:

quis sit regnandi modus.

A Dea ille: Recte inquit se ip-
sum regere: neq; copia ne-
q; gloria elatus superbum indecens
ue concupieris: si recte ratiocinat²
fueris. Sic cuncta tibi aderunt: q̄si
nihil sint. Deus enim mansuetus est:
& nullius egens. Quod tu pro huma-
nis uiribus considera: neq; multa ad
regnum appetas. Laudans & hunc
alii ut disserat suadet:

quemadmodum optima eligat.

Respondit ille; Si iusta semper tibi proposueris: arbitrisq; iniquam uitae priuationem. Nam & deus semper iustis elegantissimae bona preparat. Hoc collaudato a sequente postulat:

quomodo in somnis quietus sit.

Hic ille; Rem dictu difficile petis inquit: nam in his quae mentem per somnia agitant: haud quaeq; obistere possumus: sed sensu quodammodo irrationabiliter ducimur: ex huiusmodi rebusque accidere solent & uicimus. Videmus enim quandoq; pelago ferri: nauibus traicere: nunc negociari: nunc pennis sublatis uolare: loca mutare:

& cetera huiusmodi que minime
fiant. similiter & que maxime ex
petimus: ea mentem in somnis tur
bare solent. quare rex omni nego
cio quicquid dixeris quicquid fe
ceris: ad pietatem intendendum
censeo: ut te ipsum seruans uirtu
te circūualleris: ne uoluptate inuo
labiliter pelleris: ne ue potentia
filius quod iustum est colas. Et enī
in quibus quisq; plurimum uersat
uigilans: & per quietem eorūde
rerum cura hominem recur sat.
Sed quando omnes rationes & ope
rationes tuas ad pulcherrima que
q; instituis & uigilans & dormies:
ob eam causam optima in te semp

est tranquillitas. Hoc comprobato
ad alium dixit; postq̄. tu decimo
loco dicturus es: ubi responderis ad
conuiuium conuertenur. His simul
dictis petuit:

quem admodū nihil indignū agam?

Cui ille; Si quid te deceat in
quit; quidue possis omni
in re prospexeris: ne tua indigni
tate indecorum quicq̄. dicendo a
gendoue te excidat. intelliges om
nes quibz imperas: de te semper &
cogitare & loqui: neq̄ enim mini
mum hypocritis patens; qui ex uul
tus uarietate mentem coniectat:
ex cuius consideratione indeceter
cuncta peragunt. Tu uero nulla hi

poetisi deturpatul aperte imperas :
prestante tibi deo multa cum digni-
tate morum elegantiam. Hic rex mit-
ta cum letitia diutius applaudens ho-
mines ad quietem dimisit. Post ubi
uero hec ad illos locutus : se ad sequē-
tis diei conuiuium preparauerunt :
quod cum eodem ordine seruato / et
structum esset : ut interrogandi tē-
pus rex adesse putauit : primum eo-
rum qui nondum rogati fuerant se-
tentiam dicere iubet :

Quid sit in regno difficillimum.

ILLe ; sibi ipsi dominari res-
pondit : neq appetitibus ef-
ferri. Inest enim natura mortalibus :
ut mente ad aliquid semp declinet.

et pleriq; ad mensas pocula uoluptateq; trahuntur: in quibus multitudo maxime effunditur. At reges subigendorum populorum sollicitat cura: ob glorie magnitudinē. Sed pulchrum est se omni in re metiri: & que deus dederit studio continere: inconcessa uero atq; inexpectabilia ne concupiscas. His dictis assentientis proximum interrogat:

quemadmodum nemini inuideat.

HAcc ille exapiens; si animaduertas inquit deum regibus omnino impartiri gloriam diuitias & magnitudinem. & illi imperare posse neminem. Nam & si buiusmodi glorie participem se quisq;

cupiat: haud tamen potest: Dei enim
donum est. Virum pluribus laudans
alium petens inquit:

Ut inimicos spernat.

Tum ille: Si placidus ait er-
ga omnes homines benigni-
tatem exercueris nullius amicitiae
ratione habita. Gratum uero se om-
nibus prebere: id pulchro dei mu-
nere quod optimum est concedit.
His annuens alium deinceps respo-
dere iubet:

Quemadmodum gloriosus perdurus.

Cum ille: Si benignitate in-
quit & gratia excellens
erga alios magnificus extiteris:
gloria te nusquam deseret. que ut

38
tibi adsit: deus semper imploran-
dus est. Hoc collaudato proximu
ostendere precatur:

Erga quos habendus sit honor.

A Tulle: His potissimum om-
nes tribuendum putant:
quos amice diligamus. Ego uero
opinor: contra emulos habenda
esse honoris munificentiam q̄ ma-
xime gratam: quo illos hoc pre-
serum modo ad ea que honesta si-
bi sunt & utilia reducamus. Opor-
tet autem deum qui mentibus do-
minatur precari: ut hec perfici-
at. His ubi assensit: a sexto exgrit:

Quibus gratificandum sit.

A Dea ille; Parentibus inqt

ante omnes. Et enim deus in hono-
randis parentibus preceptum ma-
ximam posuit: censens amicos se-
cundo loco habendos: quos animo
pares nominavit. Tu uero recte fa-
cis: qui cunctos homines ad te ama-
dum allicis. Post hunc a sequente po-
stulat:

quid sit pulchritudine dignus

Ille pietas ait. nam & ipsa
pulchritudo quedam est
precellens: eius autem potentia
caritas: que quidem dei munus est:
quam & tu possides: cuncta in ipsa
bona complectens. Huic magno
sensu applaudens alium interrogat:
quæadmodum amissa gloria istauret.

Ille autem ad haec; quādo
 quidem inquit clemens
 omnibus gratulq; existit: quae res be-
 niuolentiam comparant: fieri non
 potest ut excidas. et magni praeter
 ea armorum apparatus maximam
 securitatem praestant. Si uero qui
 cadunt: ab his abstineant oportet
 quorum gratia exciderunt: amici-
 tiarumq; inde cultores iusta agāt.
 Dei natiq; donum bonoz operatio.
 Vbi talibus satisfactum est: aliū
 sententiā querit:

quomodo sine tristitia uiueret.

Tum ille; Si neminem iqt
 leserit: omnesq; iuues iu-
 stitia quosq; prosequens: ab ea hu-

uismodi fructus iocunditas colligit:
Sed implorandus est deus: ne ea nos
ledant: quæ præter opinionem no-
stram accidunt: ut sunt mortes / &
morbi / egritudines / & cetera huius
modi. Te autem quando pius es: ho-
rum nihil insequetur: Recte & huc
respondisse asserens / decimum ad
dicendum exhortatur:

quid sit in gloria potissimum.

Respondit ille: Deum uene-
rari: non sacris in quã neq;
muneribus: uerum animi purita-
te ac fide candida eius uoluntate
sequi. quod quidem & tu perficis:
id firmum animo gerens: ut & quæ
quid feceris / & quæ facturum sis /

omnibus pateant. Hic rex cunctos col-
 laudatos maiori uoce salutat: omni-
 bus & presertim philosophis approba-
 tibus. nam opere & sermone longe
 prestabant: quippe qui a deo sente-
 tiarum principium deduxerant.
 Exinde rex conuiuio leto fruitur:
 sequenti uero die mensis solito ap-
 paratu instructis discubuerat. Tum
 rex ex oportunitate eos deinceps
 qui ab his qui pridie dixerant seq-
 uantur interrogans a primo petit:

An prudentia doceri possit.

Cuille: Animi inquit decus
 quoddam est a diuina po-
 tentia fluens: ad suscipienda bona
 reuendaq. contraria. Confessus

hoc proximum interrogat:

quid potissimum ualitudini conferat.

Ille; Prudentia respondit:
que contingit nemini: nisi
deus mentem ad eam preparauerit.
Eo collaudato ad alium inquit:

*quibusnam modis genitoribus
dignas gratias referat.*

Ad ea ille; Si nulla in re aut
illos tristitia afficiat. Sed
hoc potuit nemo: nisi deus cogniti-
onis dux mentem ad pulcherrima
queq; disponat. Annuens huic se-
quentem postulat:

quomodo sit audiendi cupidus.

Is; si exultinaueris refert
singularum rerum cognitio

nem tibi utilem fore: ut aliquid ex
 his que audieris ad presens tempus
 comparans ea eligas que conuenie
 tiora uidebuntur. Sed implorandū
 est: ut diuinum adsit numen. ab eo
 namq. operationum omnium perfe
 ctio est. His approbatis ad alium
 dixit:

Ut nihil contra leges agat.

Tum ille; Si cognoueris inquit:
 quoniam deus legumlatorū
 mentes intellectusq. dederit ad ho
 minum uitam bene regendā: leges
 sequeris. Approbans & hunc ab alio
 rogat:

quid sit cognationis commodū.

Hic ille; Si accidentia inquit

reputare uolumus in aduersis eorū
rebus: & nos una grauer afficiū.
& premimur pro cognatorum me
stitie magnitudine: fortunantibus
autem illis gloria inde & decore
extollimur. Si uero negocium iter
se benigne susceperint: ad cuncta
indissolubili glutino se habent: ni
hilq; ad secundas illorum res desi
deratur. Verum orandum est: ut
cuncta sedentur. His item receptis
ad aliū dixit:

Quē admodū intrepidus existat:

Ille: Si mens inquit nulli
us sibi conscia mali deum
sequatur: qui consilia omnia ī bo
num dirigit. Hoc collaudato ab

alio petit:

quomodo recta ratio sibi i promptu est &

Sl hominum inquit ille in fortuna semper consideraueris: reuoluens quales rerum uicissitudines deus afferat: aliosq; gloria sublatos honoribus prouebat: alios calamitatibus opertos ignominia deuiciat. Hunc bene dixisse asserens alium respondere hortat:

quibusnam modis neq; secordia / neq; uoluptatibus distrahatur:

ILle in promptu hoc tibi est ait: cum & magno regno imperes: & uaria negotiorum multitudine tenearis: ut non ad aliud quippiam traducendi me-

tem quies detur. horum igitur cura
uerferis oportet. deumq; roga: ne qd
te decet pretermittat. Laudans &
hunc a decimo postulat:

*quemadmodum noscat qui in
cum dolo agat.*

Ille ad ea respondit; si ob
seruaueris qua quisq; erga
te libertate utatur: an eosdem mo
res semper habuerit in salutando
consultandoq; ac reliqua uite co
uersatione: nec quicquam eorum
qua amicitia postulat pretermise
rit in affectibus & aliis uite ratio
nibus. Deus uero tibi rex ad optima
queq; intellectum instruet. Hic
rex nomine quosq; appellans om

nes collaudat: moxq; cuncti in iocunditatem uertunt. Postera die rex conuiuui oportunitate sumpta sequentem monet ut ostēde uelit:

que sit maxima negligentia.

Tum ille: Si quis filiorum inquit negligens fuerit: eosq; nulla in re erudiat. Deo enim sepe uota non pro nobis tantū concipimus: quantum precamur: ut & liberis nostris bona cuncta adsint: eruditionem & prudentiam impartiat. Nam dei uirtute uenit. Et hunc recte dixisse obtentus ab alio petit:

quomodo patrie cultor existere.

Si tibi persuaseris ille inquit:

domi uiuere & mori optimum esse:
peregrinationem uero egentibus
stultitiam diuitibus dedecus affer-
re: ceu patria suis malis cecidi sint.
Igitur tu bonus quem admodum
& facis cunctos afficiens id assequ-
ris. Deus enim in omnibus gratiam
tibi prestabit. Hoc audito alium
rogat:

Ut uxoribus accommodandū sit.

Ille; quandoquidem ait
feminarum genus sui cō-
fident: est asperum & suorum affe-
ctuum sequax atq; in lapsum pro-
cliuē: propter imprudentiam &
eius naturam imbecilem: uerum
ad ualitudinem & cōmoda nostra

utendæ sunt : neq̄ illis contraria
 sententia aduersandum . Est enim
 dirigenda uita ad certum aliquem
 finem : ac ueluti nauium gubernato
 res signum aliquo intendere : q̄ pro
 fecto omnia & cetera cuncta dei illi
 tatione reguntur . Assentiens huic
 proximum ad differendū hortat̄ :

Quomodo non decipiatur :

AD hæc ille : Si singula rati
 one prosecutus aut detracto
 ribus insuasus perstiteris . Sed tu ip
 se ut excellis dicta queq̄ discernes
 & facta : operationes tuas certo iudi
 cio directas per feceris : indeceptus
 rex ut dicseris . Hæc uero intelligē
 atq̄ in his uersari est diuine potētie

operatio. His dictis rex effusus ab a-
lio poscit:

quemadmodū nō sit iracundus.

Ille; Si consideraueris inqt:
quoniam is in quo omnium
uita pendet si quid per iram agat
mortem pluribus affert. quod quidem
triste & perniciosum est: multorum
uitam regni causa delere. verū cū
omnes obsecundent & pareant: nec
unus quidem aduersetur: qua de cau-
sa irascendum est. Sed nosse oportet:
ut deus omni indignatione uac-
uus uniuersum gubernet: quē te-
mitari necesse est. Rex & bene hūc
respondisse dicens sequētē iterrogat:
quid sit bene consulere.

Recte cuncta ille ex rationis
 discursu agere ad propo-
 situm aliquem finem: reuocareq; inuti-
 lia & rationi contraria: ut mente per
 singula discursante bene consulēdo
 propositum adipiscamur. Sed omne
 consilium est dei uir tute firmissi-
 mum: tibi presertim pietatem exer-
 centi. Applaudens & huic deinceps
 ostendere iubet:

Quid sit philosophari.

Bene & commode ratio cina-
 ri refert: circa unum qdā
 eorum que emergunt: neq; appe-
 titibus efferrī: negligereq; uana cū-
 eta & stulta: que ex cupiditatib;
 oriri solent: ad peragenda oportu-

na mensura quadam deduci. quæ
statum ut adipiscantur: deum im-
plorare oportet. Huic annuens ait
ad sequentem:

quæ sit hospitalitatis remuneratio.

Sl omnibus inquit equus
suscipiens quæ acceperis ma-
iori etiam fenore accumulata red-
dideris: ita ut in hospitalitate ex-
cellere uidearis. Nam & deus plu-
rimum humiles erigit: & subiectos
homines diligit. Attestatus his ab
alio petit:

quæ sint diuturna opera.

Ille; Si magna inquit qd &
ueneranda absoluat: adeo
ut spectantes propter operū pul-

chritudinem & excellentiam illis
 abstineant : neq. quemquam pre-
 termittat eorum qui talia expo-
 lunt : neq. indonatos aliquos ad
 ea perficienda impellat que usus
 poscit . Et enim deus cuncta cernēs
 genus hominum donis accumulāt :
 prebens illis bonam ualitudinem
 & sensus & alia huiusmodi . Qua-
 re & tu simile quid imitatus labo-
 rantib; calamitosiq; malorū uicis-
 situdinem quietemq; tribue . Ea
 nanq; perpetua sunt : que ex iu-
 stitia perficiuntur . Recte & hūc
 respondisse affirmās decimū rogat :
Quis sit sapientie fructus .

I S non consciū sibi esse ma-

li respondit: & uitam in ueritate traſi-
gere. Ex his enim maximum gaudi-
um & animi uoluptas gignitur pre-
stantissime rex: & ſpes in deo optime
tibi pie regnanti aderunt. His audi-
tis cuncti ea multo applauſu appro-
barunt. Poſt hec rex multa letitia
plenus ad propinandum uertit.
Poſtridie uero ubi ex conſuetudine
thoriſ omnes diſcubere: Rex ſup-
to tempore eos qui ſuper erant ſer-
rogat: a primo eorum petens:
*quoniam modo qſ in ſuperbiam
non extollatur.*

Respondit ille: ſi equalitate
ſeruet: & ſingulis in rebus
ſui ipſius meminere: reuoluens

animo ut homo hominibus presit:
utq; deus deleat superbos: mansue-
tos & humiles extollat. Hortatus
hunc sequentem ad dicēdū mon&:
quibus consultoribus utendum sit.

His ait: qui multis in rebus
uersati summam erga te
beniuolentiam seruent: atq; mo-
ribus sint tui similes. Sed dei clari-
tas ostendit: qui sint huiusmodi
digni. Laudans & hunc ab alio
postulat:

quid sit regi maxime necessarium.

Subiectionum inquit amor
& dilectio: Per haec namq;
insolubile beniuolentiae uinculū
textitur: Deus enim ea perficit:

que recte eliguntur. Huic annuēs
aliū diffinire hortatur:

Quis sit orationis finis.

Tum ille. Proposito ait de
quo dicendum sit: aduer-
sario persuadere: diluendo contra-
ria & inepta ostendendo. Sic em
inoffenso currens pede finem mit-
ta laude assequetur. Sed dei ope
dirigitur persuasio. Bene & hunc
dicere testatur. aliū interrogat:

*quomodo multis in regno popu-
lis se accommodet:*

Sil decenter cuiusq; distri-
bueris inquit: iustitiamq;
quemadmodum facis ducem se-
queris: prebente deo tibi recta dis-

cernere. Congratulatus & huic ad alium dixit:

In quibus est tristandum.

AD hæc ille respondit: In amicorum aduersis: quãdo quidem diuturna ea & ineu- tabilia cernimus: que ue calamitatibus opertos interimant. nam & in his mestitiam nulla ratio le- uat: si de his in quibus desperamus: neq; quicquam in eis utile inueni- mus: mortales omnes contristant. Malum uero effugere diuine po- tentie est. Sic illi respondendum fuisse attestatus ad alium transit: petens:

quare quis in glorius fiat:

Respondit ille: Si quando
superbia quis ductus ex-
asperetur: uituperationes tunc
subeunt & glorie priuatio. Na-
deus totius glorie dominator:
ea que uult declinat. Hoc colla-
udato alium exinde ostendere
uelit precatur:

omnibus se ipsum credere oportet.

His qui tibi beniuolentia
ita afficiantur inquit:
ut neq. timore neq. cupiditate
lucroue tangantur. Amoris ue-
ro signum difficulter apparet: &
temporis obseruatione indiget.
At tibi omnes tui amatores adsunt:
deo tibi recta consilia prebente:

^ Nam q. diuinitus in-
tendit: natura
p. ditor existit.

64

Prudenter & hunc dixisse dicēs
aliū rogat:

Quid regnum conseruet:

Ille; cura & meditatio
respondit: ne quid a re
prepositis male agatur. cōmit-
taturq; in plebem: quemadmo-
dum facis: cum tibi deus presta-
tem intellectum prebeat. Hoc
laudato deinceps petit:

Qua re gratia honorq; seruet:

Virtute ille inquit. Ea enī
pulcherrimorum operū
perfectrix malum conculcat: quē
admodum & tu quidem excellē-
ti erga omnes bonitate obseruas:
quod diuino tibi munē prestatū.

Gratia multa huius quoque dicta reci-
piens undecimum inde quoniam
duo ad septuaginta superarent po-
stulat:

*quomodo & in bellis quoque ani-
mo pacifico se habeat:*

Sil proposueris animo ait:
nihil perperam a tuis du-
cibus committi: uerum omnes
de uirtute inter se se certare:
quoniam eam spem animo fixam
habeant te suarum rerum curam
gesturum: si illos uita cedere con-
tingat. Non enim tristitia afficie-
ris: quando quidem cuncta diu-
no munere recte disponas: pre-
sente deo tibi bona sapere. Hic

omnes applausu suscipiens / letitia
 effunditur: ac cuiq; propinans cū
 his diutius oblectatur: Septima
 uero die splendidiore apparatu:
 quod plures e ciuitatib; legationes
 adessent: conuiuio instructo rex
 per occasionem ad eos uersus qui
 nondum sententias dixerant: eo-
 rum primum dicere monet:

quem admodū recte ratio cernet.

Ille: Si tecum inquit re-
 putaueris & dicta ipsa: &
 a quo dicantur: & qua quisq; de
 re loquatur: eademq; multo post
 tempore uariis modis perquisie-
 ris. Nam ingenii acumen ad dis-
 cernenda queq; quem admodū

& tu possides rex: dei pulcherrimū
est donum. Ea plausu approbans
rex alium postulat:

*Propter quid est: qđ pleriq; uir
tutem non assequantur.*

Hic ille; quoniam natura ait
mortales omnes inconti-
nentes & ad uoluptates pronos fi-
xit: ex quibus iniustitia gignit
& auaritię cumulus. Virtutis
uero status alto loco fixus eos ma-
xime prohibet & reuocat: qui uo-
luptatibus deuincuntur: fortitu-
dinem namq; & iustitiam potissi-
mum colendas iubet: quarum
ductor & largitor deus est. Re-
cte & hunc respondisse asseres.

ab alio petit:

quid reges potissimum seq̄ oporteat:

Respondet ille: leges: ut iustis operationibus mortalium vitam regant: quemadmodum & tu perageni perhemine tui memoriam fecisti: diuina precepta secutus. Hoc collaudato sequentem rogat: inquis:

qui magistratibus preficiendi sūt.

Ille: quicumque aut iniqua odio habent: ac tuos unitatur affectus: laudumque dulcedine tracti iusta semper ad adipiscendam gloriam operantur. quod & tu profecto rex quando quidem deus iustitie coronam tribuit: alleq̄

ris. Et huic uoce approbans ad ali
um uersus poscit:

qui sint in duces eligendi.

Qui fortitudine & iustitia
excellant inquit: quique
hominum salutem cruento uictoriae
anteponant. Nam & deus bo
na ad omnes operatur: quem in
seculis bonis afficit subditos suos.
Huic responsum laudans quirit
inde:

qui uir admiratione dignus sit.

A Dea ille; quicumque refert
gloria diuitum & poten
tia exuberans. equam tamen er
ga omnes mentem habeat: quem
admodum & tu talem te gerens

omnibus admirandus existis. De
 us enim in hanc curam te ducit:
 Annuens huic ad alium dixit:
*quibus in rebus reges diutius uer
 sari debeant.*

Tum ille; In rerum gesta
 rum cognitione ait: in
 legendisq; incumbendum operū
 libellis temporis plurimum assume
 re oportet: & quaecunq; obserua
 da regna emendandosq; hominū
 mores scripta sunt: perquirere.
 quod tu cum studio peragis: deus
 q; consilia tua secundet: excellē
 tem supra alios gloriam obtines.
 Gestiens huic iubet: ut ordine a
 lius dicat:

quid per oculum agendum sit:
ne inertia torpeat.

ILLe ad hæc; Considerandum
est ait multa cum diligen-
tia quæcumq; in mentem ueniunt:
& ante oculos uite formam & yma-
ginem quandam proponendam:
tamen qua quæq; ui perfecta sunt
considerandum. Est enim & i his
decussum & eruditio quædam:
nam & sepe in minimis egregium
quoddam elucet: quod eligat. Tu
uero quando bonitatē tibi deus
sufficit: elegantiam omnem prop-
ter philosophandi studium ample-
cteris. Hunc dictis extollens non uī
petens dic ait:

quomodo in conuiuio transige-
dum sit.

IS dicendi cupidus affumē-
dos esse refert: & q̄ regni
negocia meminisse possint: & pri-
cipum uitas narrare: his nanq̄ su-
auius nihil neq̄ iucundius inue-
niel: quoniam hi quidem ad eru-
ditionis pulcherrima queq̄ instru-
eti deum uenerant: quod tu pro-
fecto facis: cum presertim tibi deus
cuncta fortunet. Letatus his dictis
deinceps interrogat:

quid potius sit populis: an priua-
tum quepiam regem sibi constitu-
ant: an uero ex rege genitum
regem sequantur.

Respondit ille; id quod nature decentius est. Et enim cum reges ex regibus orti in suaues & asperi erga populos habeantur: longe magis & qui a priuato loco ad hanc magnitudinem euehunt: quando & pauperiem & duros labores experti sunt: truculentiores impus tyrannis euadent: ut quidam subiectis imperantes. Verum ut supradictum est: mos optimus & institutio communis ualentissima ad regnandum est: quemadmodum tu rex magne imperas. Nam non tantum gloria & imperio & diuitis excellis: quantum mansuetudine & benignitate uniuersos dei munere al-

licis. Diutius & hoc collaudato uer-
sus ad ultimum & tu dic inquit:

Quid sit in regno optimum.

T Vin ille: In pace inquit sem-
per populos continere: atq;
in causis peragendis q̄ citius recte ui-
dicare: Hæc per principem fiunt:
quando malos exosus bonos diligit:
plurimiq; exultināt si hominis animā
saluam reddat: sicuti & tu qui homi-
nis necem summum ducis scelus: cum
etq; uultitiā moderans per heinne
gestorum tuorum gloriā exornas:
cum deus tibi liberam malis mentem
omniq; labe exemptam illustrauerit:
His simul dictis ingens plausus attol-
latur: cunctaq; letitia & gaudio diuti-

us complentur. Sed ut sunt facta
silentia tectis: rex craterē mero sta-
tuens propinat: & his qui sententi-
as dixerant: & prestantibus omni-
bus: atq. ita orsus; Magna mihi in-
quit uestra presentia affulxerunt
bona: nam & plurimum cōmodi
uestris responsis & doctrinam ad
regnandum attulistis. Hinc tria-
cuiq. argenti talenta & puerum q.
ministrauit: donari instituit. Ea
approbantibus uniuersis & applau-
dentibus letitia & gaudio conuiuū
effunditur: Rege ante omnes fe-
stiuissime soluto. :-

PLura equidem de his dixi
Philocrates: hominum sapi-

entiae affectus. Mirabar namq. ui-
 ros sic ex tempore ad proposita que-
 q. tam accommodate tamq. elegan-
 ter respondere potuisse: cum pre-
 sertim questiones huiusmodi diu-
 turna meditatione perquisite fu-
 erint: & qui interrogabat multa
 prius cogitando singula proponeret:
 & illi ex temporaneis mensis ita in-
 ter se se conuenerunt ac si de his
 diutius consultassent. Quapropter
 admiratione digni uisi sunt: cum
 mihi & presentibus omnibus: tum
 maxime philosophis. Verum enim
 uero legentium haec fidem excel-
 lere arbitror: & maiora uideri: q̄
 quisquam credere possit. Sed qua-

re ipse falsum aducere uoluerim: cū
eadem & in regis monumentis cerni
liceat: in quibus uel minimum pre-
termitti summo sceleri ducitur. Ve-
ra igitur atq; ut singula gesta sunt:
omni prorſus errore abiecto refe-
rimus. Quia in re quo uerius singu-
la teneremus: ea diligentia usus ſū:
ut aſſumptis regis actus in quibus
gesta regis dicta queq; & reſponſa
conuiuiaq; referuntur: noſtra hæc
ex illis mutuati ſumus. Moſ eſt &
enim quotidie: quemadmodum
noſti: ex ea diei hora qua primum
rex reſponſa reddere ceperit: uſq;
dum ſomno quieſcat: ſingula eius
dicta geſta facta litteris demanda

re. Rem profecto uilem & recte
 institutam: ut cum prioris diei res-
 ponsa & acta releguntur: si quid
 minus commode gestum sit emen-
 dari possit. Igitur cuncta sicuti
 diximus regis monumenta dilige-
 ntius perscrutatus: hæc ad te idcir-
 co transcripsi: quoniam intellige-
 rem quantopere bonarum artium
 desiderio teneris. Post tris uero
 dies quæ ea gesta sunt: Demetrius
 uiros ad maris insulam deducit:
 transmissosq; aggere septem sta-
 diorum pontem transgreditur:
 regionem inde quæ ad boream uer-
 git petens ad preparatum confes-
 sum uenit. (domus erat supra litus

perq̄ decenter ornata: & que mul-
to silentio quiesceret: rebus omnibo
ad uite usum elegantissime dispo-
sitis: illic eos ad peragendam inter-
pretationem hortatur. Viri singu-
la inter se differendo consonum
quid edebant: rursusq̄ ex his in qui-
bus omnium consensus accesserat: il-
la Demetrio habenda seruabant: q̄
digniora elegantioraq̄ uidebantur.
Extendebatur confessus huiusmo-
di & disceptatio ad nonam usq̄ diei
horam. Soluta huiusmodi consilio
ad curanda corpora disceditur. Et em̄
ut prediximus: cuncta sumptuosissi-
me prebebantur: nam & quecunq̄
per singulos dies rex preparabat: ea

dem & his Dorotheus cui ea cura de
 mandata erat studio assequeretur.
 Adhuc quotidie regiam aulam in
 uisabant: ubi rege consalutato ad
 consueta loca diuertunt: atq; ut
 mos est iudeis omnibus manibus pri
 us in mari lotis deo preces effundunt.
 lectioni inde & rerum interpreta
 tioni operam dant. Interrogauit e
 quidem & illud quoq; cuius rei gra
 tia cum uota facerent manus pri^o
 lauarent. Querenti talia demonstra
 runt illud testimonium esse: ne qd
 perperam agant: sed pie cuncta sa
 cteq; perficiant: quando quidem
 uniuersa opera manibus exerceat:
 recte singula ad iustitiam & uerita

tom sicut praediximus referentes.
Igitur & uiri & loci silentio & qui-
ete habiti magna q̄ ubiq̄ rerum
amenitate splendoreq̄ traducti/
propositum opus expoliunt. Eue-
nit autem ut duobus & septuagin-
ta diebus quasi id e' composito in-
ter se se factum fuisset: perficeret̄
huiusmodi scripture interpreta-
tio. Etiam uero Demetrius rebus
rite peractis omnem iudeorum
multitudinem in eundem locū
ubi interpretatio perfecta est ad-
uocat: rem omnem a principio e-
docet presentibus interpretibus. quos
uniuersa multitudo maximis gra-
tis & laudibus prosecuta est: quoni-

am prestantium bonorum causa ex
 titerint. exinde Demetrium uene
 rantur: orantq; ut legem huius
 modi transcriptam suis principib;
 permittere uelit: donec eius com
 positionem considerent. Igitur dum
 lex cognoscitur: adstantes inter
 pretum seniores urbiumq; legati
 & multitudinis principes una om
 nes attestantur recte & sancte unū
 quodq; interpretatum esse: & bene
 se se habere: si sic permaneāt: nec
 in uno quidem permūtetur. Appro
 bantibus ea omnibus & rogationi
 applaudentibus: iubet Demetrius
 ut pro eorum consuetudine impre
 centur: si quis uel addere uel mu

tare transferre delere uel audeat
quicquam ex his omnibus: que
scripta sunt. Cum uniuersa hæc re-
cte expleuissent: ut per hecinnis il-
la sit: semperq; seruetur adiuuat:
Eadem ubi & illi leto plausu exop-
tarunt: regi maxime gratificatus
est: quod de mandatum sibi munus
egregie obisset: traderetq; per fe-
ctum. Hic rex post ubi studio cun-
cta explorat: discitq; legislatoris
sensus quosque: longe admiratus:
ad Demetrium ait; ut fieri potuit:
quando talia hæc tamq; perfecta
sunt: quod historicorum ac poeta-
rum nemo ea sibi assumpserit: Tum
ille; cum ob uenerandã legis institu-

tionem refert: tum quia deus pro
 hibuerit. nam quidam tantū opo
 sibi assumere ausi / mox diuina ul
 tione percussi / consilio abstiterē:
 testaturq; inde se audisse Theopō
 pum: quoniam ex lege secretiora
 quedam in historia audaciul trā
 ferre conaretur / supra triginta
 dies mentis perturbatione corrup
 tum: qui cum per morbi interual
 la deum implorasset: ei manife
 sto per insomnium demonstratum
 est: ea gratia id sibi contigisse:
 qđ diuina peruertens / in uulou
 prouocare tentasset: quibus uilis /
 emendatus: & menti redditus est.
 Equidem & ipse comperi apud

Theodectum tragediarum scriptorem,
se luminibus captum: dum quaedam
ex huiusmodi libris in suum poema
transferre uellet. Verum ubi eam
esse cecitatis causam animaduertit:
deum plures orasse dies: atq; ita re-
stitutum ait. Tum rex obtestatus
haec a Demetrio perpulchre dici
adorat: iubetq; ut in seruandis cu-
stodiendisq; ab omni macula libris
summa adhibeatur cura. Exinde
interpretes per benigne alloquens,
ut cum in uideam uenerint: fre-
quentius ad se commere uelint
hortatur. Equum est enim inqt:
ut nunc pro dignitate domum
deducantur. Si uero redierint: a

micos illos sic ut fas habiturum: &
 magnis in super muneribus ornatu-
 rum pollicemur. Mox hominum
 reditus paretur: imperat: digna sui
 magnificentia erga eos usus. et enim
 singulos tribus indutis stolis donat:
 additque preterea auri talenta duo:
 crateremque præstantem talenti pon-
 do unius: addit omnem diuersorum
 ornatum. Mittit ad hæc Eleazaro tho-
 ros decem argenteis pedibus suffultos
 cum his omnibus rebus que ad illos
 decus exquiruntur: calice in super
 talenta triginta: stolas decem pur-
 pura: coronamque decentem: tunicas
 byssinas ad centum: & phialas &
 pelues crateresque aureos ad libamina

duos. Litteris deinde suis eum exhortatus est: ne homines prohiberet: si quando eorum quispiam ad se redire mallet. nam cum doctorum uirorum consuetudines pluris faceret: in his consequendis opes suas non quidem uanis in rebus ut prodigi superuosisime elargiebatur. Habes tu quidem Philocrates munus: quod polliciti sumus: in quo legendo maiorem profecto te uoluptatem capturum arbitror: quam si in perquirendis fabulosarum rerum libris obleteris: cum presertim magnorum gestorum exercitatione in quo quidem diutius uersaris: ingenium exactual. Quapropter enitar digna quam

ad te deinceps perscribere: ut prestā
tissimarum rerum consideratione
pulcherrimum inter nos amoris cer
tamen excitetur: Vale: ~

FINIS ARISTEE AD PHILOCKA
TEM FRATREM DE INTER
PRETATIONE SEPTVAGITA
INTERPRETV PER MATHIÄ
PALMIERVM PISANVM E GRE
CO IN LATINVM VERSI: ~

.D.G.VQ.M.

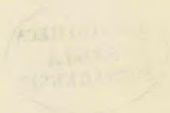
.G.H.S.I. ~

Pro Bibliotheca generosi domini Jacobi
Fuggeri Zerichbergae Vicary Baronis

Viane!
(Viane = Voigtsberg?)
- veltu Weissen born!
Val. Plat. 175!

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

Bl. 1 Initial und generalte
Einführung

q Tiraboschi: VI (p 663) ed. a. 1809

129

